

USA teated

USA-s valitakse järgmisel teisipäeval presidenti ja Eesti Päevalehe ajakirjanik Lauri Tankler lendas Ameerika Ühendriikidesse lugujatele valimiste telgitaguseid valgustama ning olukorda Eestis toimuva võrdlema. lk 9

Riigikogu liikmete rekordilised üüriarved

45-le väljaspool Tallinna elavale riigikogulasele on sel aastal makstud pealinna eluaseme eest hüvitist kokku ligi 250 000 eurot. lk 2-3

Kes veavad Eesti sporti

Eesti Päevalehe valik Eesti mõjukamatest sporditegelastest Aivar Pohla-kust Erki Nooleni. Mida arvad Sina? lk 14-15

„Skyfall“: vana hea James Bond

Juubelihõnguline Bondi-film tuletab meelde aegu, mil viimase sõna ütles nuga, mitte arvuti-klahvile vajutus. lk 16

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EUROT | VÄLISMAAL 2,10 EUROT | NR 252 | NELJAPÄEV, 1. NOVEMBER 2012

ajaleht.epl.ee

Foto: Andres Puiting

Estonian Airi totaalne muutmine

Estonian Airist värskelt vabastatud juhatuse esimees Tero Taskila põgenes eile Lucca keskuses asuvast luksusvillast maasturiga ega soovinud ühelegi küsimusele vastata.

- Kahjumit teeninud Estonian Airi juht Tero Taskila sunnitakse ametist lahkuma ning tema asemel alustab juba tööd Jan Palmér.
- Üheksa kuuga on Estonian Airi kahjum kerkinud aastataguse kolme kvartali 11,2 miljonilt eurolt koguni 20,2 miljoni euroni.
- Majandusminister Juhan Partsi sõnul peab Estonian Air tagama lennuühendused elujõulisel ehk kasumlikul moel.

- Praeguseks on juba selge, et enam ei hakata lendama Londonisse ega Göteborgi ning suletakse Tartu, Joensuu ja Helsingi liin.
- Inimesed, kelle lennud tühistatakse, saavad kas raha tagasi või leiab Estonian Air neile alternatiivse mooduse sihtkohta jõudmiseks.
- Majandusminister avaldas lootust, et Estonian Airi nõukogus jätkavad senine nõukogu esimees Erkki Raasuke ja liige Märten Vaikmaa. lk 10-11

JUHTKIRI

Äranarritud õigussüsteem

Nukker on vaadata, kuidas Eesti õigussüsteemi pilatakse. Sest ta laseb end narrida. Eesti Euroopa Liikumises raha riisumise eest vanglasse mõistetud Anna-Maria Galojani lasti tükk aega oodata, enne kui ta pidanuks vangi minema. Tagajärg – ta ei läinudki vanglasse, põgenes hoopis Inglismaale, leidis seal piisava õigusliku kaitse ja Eestis välja antud vahistamismäärus seal mingite õiguslike nüansside tõttu rahuldumist ei leidnud.

Millisel põhjusel viivitas Eesti riik karistuse täitmahakamisega? Miks õigussüsteem ei võiks senistest juhtumitest õppida ja pöörata karistust kohe täitmisele, selle asemel et riskida, et karistusest hakatakse mööda vingerdama?

Galojani juhtum pole ainus. Ja võib ka hullemini minna. Lasnamäelane Oleg Bogdanov tulistas oma naise invaliidiks, aga kuna otsus kaevati edasi ja ta jäeti vabadesse, kus ta jõudis veel oma äia tappa. „Kuivõrd kohtumenetluses ei ilmnenud ohtu, et süüdistatav võib hakata karistusest kõrvale hoidma, siis ei taotlenud prokurör ka kohut süüdistatava vahistamist kohtuotsuse täitmise tagamiseks,” oli vabadesse jätmise põhjendus. Selline lause öeldi vägivaldse kurjategija kohta. „Ei ilmnenud ohtu”? Pigem näitab asjade selline lahenemine, et ohtu, mida polnuks ju ka nii raske silmata, ei analüüsitud piisavalt ja lasti üle nurga. Ükski

Kõrk suhtumine Õigussüsteem vaatab kõrgilt kriitikale, mis tuleb mitte-juristide poolt.

neist juhtumitest pole ju täielikult ainulaadne, seda kõike on ajaloos kunagi ikkagi ette tulnud. Kui ei suudeta ohte ette näha, saab süüdistada vaid oma lühinägelikkust.

Muidugi, õigussüsteem vaatab kõrgilt kriitikale, mis tuleb mittejuristide poolt. Kuid õigussüsteem pole ainult juristidele. See on ühiskonnale ja peab olema neile mõistetav ja järgitav.

Kohus ja ka prokuratuur vastutavad olukorra hinnangu eest – ja esmalt tasuks eeldada, et hinnang võib olla ka vale ja iga juhtumi puhul on erinevad võimalikud stsenaariumid. Galojani juhtum näitab veel, et politsei ja piirivalve ühendamine pole andnud loodetud kasu. Vaatamata vangimõistmisele lasti inimesel lennuki peale istuda. Seaduste olemasolust ei piisa, seda peavad ka pädevad inimesed rakendama. Siin on küsimus selles, kas me oleme ikkagi õigusstaatlik ja õigustatlik riik. Eesti õigussüsteemi on juba mitu korda narritud, tema aga vaikib.

Loodetud abi Ühendkuningriigi poolt on Galojani küsimuses jäänud kahjuks nõrgemaks kui arvatud. Vigu on tehtud küllalt. Nüüd tuleb brittidele ka survet avaldada, et neid vigu heastada. ●

REPLIIK

Liikuvatest treppidest

See võib tunduda tühise pisiasjana, kuid on ometi oluline argieludetail: nimelt see, kuidas me eskalaatoril sõidame. Arenenud eskalaatorikultuuriga maades kehtib reegel: need, kes soovivad eskalaatorit kasutada liftina ehk lihtsalt seista liikumatult, kuni ta su teisele korrusele kannab, seisavad paremat kätt, et need, kes soovivad eskalaatorit kasutada treppina, mida mööda kõndides kaks korda kiiremini edasi saab, vasakult mööduda saaksid. Ei seista keskel teiste teed blokeerides. Ning kui korraga ei ummista eskalaatorit just metroorongist korraga väljunud rahvamass, ei seista ka kellegagi kõrvuti. Nii arvestatakse mõlema grupi – nii eskalaatoril seisjate kui ka seal kõndijate huve. Paremat liikuvtreppikultuuri ka Eestisse! ●

Küllli-Riin Tigasson

- Lk 4** Jeffrey Frankel analüüsib Ameerika valijat
Lk 5 Villu Zirnask kirjutab pankade eetikast ja vastutusest

TURVAJAD KOPLI TRAMMI

Kopli trammiliinidel hakkab täna pilootprojekt, mille raames turvab tramme Urmas Sõõrumaa turvafirma USS. Nimelt sõlmis transpordiamet tasuta ühis-transporti saabumiseks kaas-

nevat võimalikku ebaturvalisust ennetades turvafirmaga koostöölepe. Turvapatrull saabub ühistransporti, kui sõiduki juht tuvastab ohu ja peab õigeks abi kutsuda. **Delfi**

POLIITILINE PUURAIUR

Peaminister Andrus Ansipi Tartu tammikusse istutatud tamme maharaiujat pole siiani leitud. Väärteomenetlust puuraiduri leidmiseks alustas Tartu linn 19. oktoobril. **Delfi**

Riigikogulaste erinevad elustiilid – hüvitamiseks esitatud üüriarved erinevad mitmekordselt

Oktoobri lõpu seisuga küsivad pealinnas üüritud korteri kulude katteks hüvitist 45 riigikogulast.

Enamasti kesklinnakorterit üürivad riigikogulased põhjendavad asukohavalikut Toompea lähedusega.

Kõige rohkem maksti hüvitist aga reformierakondlase Meelis Mälbergi Pirital üüritud korteri eest.

Dannar Leitmaa
dannar.leitmaa@ep.ee

Tänaseks üle pooleteise aasta koos olnud riigikogu koosseis paistab silma geograafiliselt laia haardega, kus parlamendi on jõudnud enneolematult palju poliitikuid, kelle päris-kodu ei asu pealinnas. See on omakorda paratamatult kaasa toonud olukorra, kus keegi peab riigikogulaste elukohad kodust kaugel olemise ajaks kinni maksma. Eelmise nädala lõpu seisuga on riigikogu kantselei maksnud eluase hüvitisi kokku ligi 250 000 eurot ja seda 45 riigikogulasele, mis on mõlemad rekordiks.

Hüvitiste tabelit vaadates võib aga näha, et riigikogulaste elustandardid või oskus üürirul orienteeruda erinevad justkui öö ja päev. Odavamas otsas paikneb näiteks endise haridusministri Tõnis Lukase üüritud korter Kadriorus, mille eest IRL-i kuuluv poliitik maksab 320 eurot kuus, kuid teises otsas leiab ka poliitikuid, kes ei pea paljaks küsida sama perioodi eest üle kahe korra suuremat hüvitist.

Tagasihoidlikud oravad

Eesti Päevaleht palus kõigil tänava hüvitist taotlenud riigikogulastel vastata kolmele küsimusele. Küsimused olid lihtsad: miks just see korter ja kas oleks saanud äkki äärelinnas odavamalt? Mitu ööd keskmiselt nädalas pealinnas üürirorteris viibite? Kas pole mõelnud näiteks pealinnas kinnisvara omandada? Selgus, et parlamentiliikmed vastavad hea meelega, kuid omapärase tendentsina vas-

tasid pigem ikka need poliitikud, kelle üüritud korter jäi nimekirja odavamasse otsa.

„Korter Maneeži tänavas, kus ma elan, on juba niiniimetatud „põline riigikogulase korter”, kus elasin riigikogu liikmena ka varem, vahepeal elas selles riigikogu asendusliige Nikolai Põdramägi,” sõnas keskerakondlane Aadu Must. „Veidi noorem eas eelistanuks ma ilmselt korterit kusagil äärelinnas, loodusele lähemal, ent praegu vastab just see korter minu soovidele ja vajadustele – siin on kõik käe-jala juures. Korter on mugav, võimaldab nii tööd teha kui puhata.”

Hüvitist saab riigikogulane juhul, kui rahvastikuregistrisse kantud elukoht asub väljaspool Tallinna ja Tallinnaga piirnevaid ehk Harku, Jõelähtme, Kiili, Rae, Saku, Saue ja Viimsi valdu. Eluasemekuluks loetakse igakuine üürisumma ja kütte-, elektri-, vee-, prügiveo- ja hoolduskulud. Lisaks ka veel lepingu sõlmimisel küsitav vahendustasu. Kui varem üüris riigikogulastele korteri riigikogu kantselei, siis alates sellest koosseisust tegeleb sellega riigikogulane ise ning esitab kord kuus kantseleile arved. Hüvitise suurus võib ulatuda 20 protsendini riigikogulase ametipalgast.

Keskerakondlane Ester Tuiksoo elab endiselt Merko ehitatud majas Tuvi tänaval. Rahvusraamatukogu taga asuvas elamus üürib talle korterit Merko juhatause lii-

ge Tõnu Toomik, kuid korteri eest makstavat hüvitist võib pidada keskmiseks. „Korteri üürimise võimalus Tallinnas võrdsustab pealinnast ja väljastpoolt Tallinna valitud saadikute olukorda,” leidis Tuiksoo. „Kaugemalt valitud saadikud peavad kulutama ju rohkem aega ja kütust valimispiirkonna ja riigikogus käimise vahel. Olen kindel, et Põlva-Võru-Valga piirkonnast valitud saadikud peavad panustama liikumisele kõige rohkem vahendeid.”

Samast piirkonnast tulev fraktsioonitu Inara Luigas tunnistab, et varasem olukord, kus kantselei otsis riigikogulasele korteri, meeldis talle rohkem.

Meelis Mälberg võtab eluasemehüvitisest maksimumi küsides 676 eurot kuus.

Tõnis Lukas: ma ei oska teiste omadega võrrelda, kuid üks ma olen vähenõudlik.

„Olen teadlik korterite üürimise tingimustest, kus seisab, et ei tohi üürida sugulastelt, seega on minu korteri üürimine olnud juhuslik,” tunnistab Luigas. „Õõbin korteris siis, kui olen kodust ära. See gas esmaspäevast reedeni. Vahel olen tulnud juba ka pühapäeva õhtul ära, sest esmaspäeval kell viis ärgata ja Tallinna sõita on vahel ränk.”

Sots Kajar Lemberi arvates ei ole see kindlasti mõistlik, et riigikogu liikmed peaksid töökulutuste vähendamiseks

pealinna kolima. „Mõistlik on pigem, kui nad on iganädalaselt kontaktis oma piirkonnaga, sest eluvõõrust on niigi palju ja see ainult suurendaks seda ning eks see meede muuhulgas ka selle vältimiseks välja mõeldud on,” lausus Lember. „Selle meetme kaotamine ei anna riigile suurt rahalist võitu, kuid perspektiivis toodab see kindlasti riigikogulaste Tallinna-põhisuse kasvu ja see ei ole mõistlik.”

Üüritung on keeruline

Ent ikkagi – kuidas seletada seda, et riigikogulaste üürirorterite hindade vahel sellised käärid on? Kuus korteri eest 320 eurot maksev Tõnis Lukas üürib korterit Kadriorus Kõleri tänavas korporatsioonilt Filiae Patriae. „Eks ta ole askeetlik ka natuke, kuid mul oli see korter juba ministrina, kui aegajalt oli vaja Tallinnas ööbida, ja nüüd ma lihtsalt vormistasin selle riigikogulase ümber,” ütles Lukas. „Ma ei oska teiste omadega võrrelda, kuid üks ma olen ka vähenõudlik ja õnneks pole ka omanik peale käinud, et lepingut muuta.”

Kaia Iva sõnas, et soodselt teisel kohal olev korter Ristiküla tänaval sai leitud 2009. aastal, kui üürihinnad võrdlemisi madalad olid. „Korterit valides jälgisin hinna ja kvaliteedi suhet ja kuna üürihinna olid siis langenud, kujunes hind etteantud piirhinnast märksa soodsamaks,” lausus Iva ning lisas, et loodetavasti ei ärgita kirjutatav artikkel tema üürileandjat hinda tõstmata.

IRL-i kuuluv Andres Jalak pidi endale korteri leidma juba eelmise aasta lõpus, kui korra-

●●● New Yorgi maraton toimub orkaan Sandy purustustest hoolimata.
 ●●● Euroala töötuse tase tegi uue rekordi.

RAHA APTEEGIKAPIST

Tallinn leppis kokku Euroapteegi- ga, et pensionärid hakkavad lin- na jagatavat pensionilisa osali- selt saama apteegikaupade soo- dustusena. Kompensatsiooni suurus on 52 eurot aastas. **Delfi**

KÜMMET ILLEGAALI

Reedel pidas piirivalve Kagu-Ees- tis Koidula piiripunkti piirkon- nas kinni kümme aasialast, arva- tavat Vietnami kodanikku, kes olid tulnud Eestisse ebaseadus- likult ning kellel ei olnud doku-

mente. Venemaa uudisteallika- te andmeil olid illegaalid tunnis- tanud, et nad ületasid Vene-Eesti piiri öösel metsas, ka Venemaa- le olid nad saabunud ebaseadus- likult. **ERR**

PROTESTIRONGKÄIK

Reformierakonna ees piketi kor- raldanud liikumine „Aitab valeli- kust poliitikast” soovib erakonna 18. sünnipäeval, 13. novembril korraldada rongkäigu valitsuse valedliku poliitika vastu. **Delfi**

VEERENNI ÜLESÕIT

Novembris valmib Järvevana tee ja Tehnika tänava tunnel ja suletakse Veerenni raudteeülesõit. Piirkon- na elanikud ja ettevõtted kogu- vad sulgemise vastu allkirju: peti- tsioon.ee/veerennipoolt. **Õhtuleht**

-1- Kalle Laanet ööbib Rütli tänaval 640 euro eest kuus. -2- Ülo Tuliku eluase Uus-Sadama tänaval maksab 656 eurot kuus. -3- Pirital ööbib Meelis Mälberg võtab hüvitisest maksimumi. Fotod: Tiit Blaht

ga korteriomanike soovid üiri- hinnad lakke ajasid. Tagajär- jeks 600 eurot kuus nõudev leping. „Nõudmine ületas to- na kõvasti pakkumise ja kuigi sain maakleritelt kiita hea tin- gjana, polnud valikud just eriti suured,” ütles kesklinnas Uus- Tatar tänaval pesitsev Jalak.

Enamasti põhjendavad kesk- linna kortereid üürinud riigiko- gulased enda teguviisi tööko- ha ehk Toompea lähedusega. Samas kõige rohkem on sel aastal hüvitsi makstud reformiera- kondlasele Meelis Mälbergile, kuid tema korter ei asu sugugi kesklinnas. Nimelt üürib Põlva- maalt pärit Mälberg ettevõtetl Polar Finance korterit Pirital Masti tänaval. Eksklusiivsena reklaamitud kortermajas asub kinnistusraamatu andmeil üks selle ettevõtte korter, mille suurus ületab 170 ruutmeetrit. Ees- ti Päevaleht üritas Mälbergilt ka kommentaari saada, kuid see jooksis Reformierakonna parla- mendiliikmeid tabanud vaiki- mise vastu. Nimelt ei vastanud ükski Reformierakonna frakt- siooni esindaja Eesti Päevale- he saadetud küsimustele, vaid nende kõigi eest vastas era- konna pressiesindaja Toomas Viks, kelle kommentaari lisa- me siinkohal muutmata kujul. „Vastavalt Riigikogu liikme staa- tuse seadusele hüvitatakse saa- dikule, kes elab väljaspool Tal- linna ja Tallinnaga piirnevaid kohaliku omavalitsuse üksusi, eluasemekulud kuni viiendiku ulatuses palgast. Kuna Riigi-

Riigikogulaste kümne kuu üüriedetabel

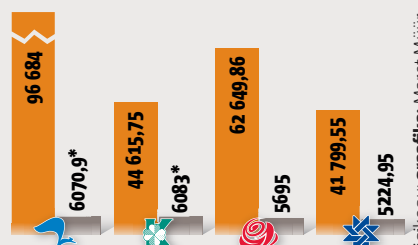
Eluasemekulude hüvitamine riigikogu liikmetele seisuga aasta algusest kuni 25. oktoobrini, hüvitsi saajaid on kokku 45. KÜMMET KUU ÜÜR EURODES

RIIGIKOGU LIIGE	ÜÜRILEANDJA	TÄNAV	SUMMA
Meelis Mälberg	Polar Finance OÜ	Masti	6760
Ülo Tulik	CM Real Estate OÜ	Uus-Sadama	6559,55
Kalle Laanet	Kompakt Varahaldus OÜ	Rütli	6482,38
Kalle Jents	Gela Karlõsev	Rävala pst	6360
Aivar Kokk	Meeri Clarke	Kaarli pst	6360
Jüri Jaanson	Vloerberghen Eduard	Sulevimägi	6359,61
Eldar Efendijev	Ken Mohamed Maneh	Uus-Tatar	6343,52
Rein Aidma	Julia Lunina	Liivamäe	6268
Jaani Öunapuu	Marko Villenthal	Rävala pst	6260
Mihhail Stalnuhhin	Ann Sepamaa	Joa	6260
Aadu Must	Taisto Reisid OÜ	Maneezi	6260
Valeri Korb	Margus Kuusalu	A. Adamsoni	6260
Kalle Palling	Colin John Tucker	Kohtu	6200
Priit Toobal	Pait Grüner	Tuvi	6200
Peeter Laurson	OÜ Fletmar	Kaarli pst	6200
Kalvi Kõva	Krista Aas	Lootsi	6180
Tõnu Juul	OÜ Largohold	Merivälja tee	6170
Rein Randver	Maainvest OÜ	Tornimäe	6100
Rannar Vassiljev	Astrion Invest OÜ	Pikk	6048,24
Heljo Pikhof	Robert Tohver	Rataskaevu	6000
Andres Jalak	Andrus Lahe	Uus-Tatar	6000

Erakondade kaupa

Kõige rohkem kulutab üürile Reformierakond, saadiku kohta kulub enim keskerakondlaste peale.

Summa kokku
 Keskmiselt saadiku kohta
 EURODES

*Keskmine arutamisel on arvestamata jäetud Reformierakonna puhul Tarmo Leinatamme ja Keskerakonna puhul Peeter Vösa panus, kuna nad tulid riigikokku asendusliikmetena vaadeldava perioodi poole pealt.

Allikas: riigikogu, graafika: Maret Müür

kogu pressitalituse kaudu ole- te info Reformierakonna frakt- siooni liikmete eluasemekulude hüvitsi kohta juba saanud, siis võib lisaks meenutada, et väljast- poolt Tallinna valitud Riigiko- gu liige peab valituks osutumi- sel kogu oma elu ümber korral- dama. Sageli jäävad kodu või sünnikohta elama tema lähed- ased ja pere ning seoses töö- le asumisega Tallinnas on igati loogiline, et tööandja kom- penseerib selle. Raske on ette kujutada olukorda, et Võru- maalt või Ida-Virumaalt valitud saadik sõidaks iga päev riigiko- gu istungitele oma valimispiir- konnast. Konkreetse korteri valikus lähtuvad Riigikogu liikmed kindlasti sellest, mis on maksumaksjale soodsam. Eran- diks pole ka praktika, kus Riigiko- gu liikmed maksavad ise täiendavalt korteri üürile juur- de, kuna turusituatsioon ei või- maldanud ette nähtud kompen- satsiooni eest korterit leida.”

gikogu liikmed maksavad ise täiendavalt korteri üürile juur- de, kuna turusituatsioon ei või- maldanud ette nähtud kompen- satsiooni eest korterit leida.”

Riigikoguühika idee

Lisaküsimustele Viks enam vastuseid ei andnud ning ka Mälberg ise jäi tabamatuks.

Eksklusiivse korteri üürinud Mälbergi kõrval on aga ka riigi- kogulasi, kes jäävad silma teist- suguste soovidega. Nimelt esi- tas sots Jaak Allik korterit otsi- des kaks tingimust – asukoht südalinnast väljas ja puumaja. „Seetõttu on ka korteri mak- sumus mõnevõrra madalam,” ütles Allik, kes meenutas koge- nud riigikogulasena 1990. aast- aid, mil väljastpool pealin- na valitud saadikud hotellides

ööbisid. „Leian, et õigem oleks, kui kantslei omaks nn saadi- kute maja, kus kõik oleksid ka võrdseis tingimustes, milline on paljude riikide, näiteks Rootsi praktika, aga eluase pealinnas on mujalt saabunud saadikuile hädavajalik, sest vastasel juhul tekiks oluline ebavõrdsus tal- linlaste ja maainimeste vahel.”

Samuti väga kogenud riigikogulane Aadu Must pidas ideed üliõpilaskülaga sarnast riigikogulaste küla ajaleheluge- jatele huvitavaks ajugümnaasi- kaks. „Praegune süsteem sobib hetkel väga hästi meie valitseva ideoloogiaga – teenused oste- takse sisse. Vahel see häirib küll, näiteks siis, kui kultuur ostetakse sisse, selle asemel et ise teha – aga see ei käi hetkel korterite kohta,” ütles Must. ●

KOMMENTAAR

Valitsev suhtumine: raha ei jäeta vedelema

Ivar Tallo
 politoloog

Üldiselt oleme ju kõik nõus, et riigikogu liikme töö peaks ole- ma tasustatud ja tegevuskulud kompenseeritud. Mina väidaks veel enam, et kui me peame riigikogu liikme tööaega hinnali- seks, s.t võrdseks umbes nelja- kordse keskmise tööaja väärtu- sega, siis tuleks riigikogu liikme- tele asjaajamiseks ja lihtsamate

tööde tegemiseks anda assisen- did, sest miks peaks kallist tööaega kulutama tegevustele, mida saaks teha vähema kvalifikatsiooniga inimesed. Samamoodi on mõistlik, et inimesele kompenseeritakse teise elukoha/kontori pidamine juhul, kui see on tööga seotult vajalik.

Riigikogu liikmed saavad kulu- hüvitsi, mida nähakse pigem kui sissetuleku lisa, mitte kui kulu- de kompensatsioon. Sellepärast aetaksegi näpuga järele raamatupi-

damislikes reeglites, et kõik oleks JOKK ja siis nagu ei peakski ole- ma kellelgi midagi kobiseda. Et kui raha juba on lubatud, siis tuleb see välja võtta ja mitte jät- ta vedelema. 20 iseseisvusaasta- ga võiks selline moonaka menta- liteet asendada peremehe oma- ga, sest riigikogu liikmed esinda- vad ju Eesti riigi peremeest – ees- ti rahvast. Aga kahjuks on poliitiline kultuur või kultuuritus just selline, nagu ta on.

KESKTEELE ON ALATI RUUMI

Vasak- ja parempoolsus on majanduslike või poliitiliste vaadete juures vaid sõltuv muutuja. Pole olemas absoluutset paremat või vasakut suunda, asjad ei ole mitte kunagi mustad või valged, alati jätkub ruumi hallile ja keskteele. Kõik sõltub sellest, mis inimesi konkreetses olukorras motiveerib.

DALAI-LAAMA, DALAILAMA.COM

PÜRAMIIDSKEEMIDE LUMMUS

Need inimesed, kes usuvad, et silmapaistvaid majanduslike tulemusi saab saavutada mõne võlutrikiga, nagu pakkus välja kommunistlik majandusteooria, kalduvad olema kerge saak finantsel-midele. Pärast NSVL-i lõppu levis Venemaal MMM-i nimeline püramiidskeem. Aga ameeriklased olid sama hullud internetiäride buumiga 1990-ndatel. ALEXEI BAYER, THE MOSCOW TIMES

„OHUKESE riigi” poolt hääletavad USA osariikide elanikud ripuvad tegelikult rohkem riigi nisa küljes

Romney peletab oma loomulikke valijaid

Jeffrey Frankel

Harvardi ülikooli professor

Poliitiline saastepilv, mis tekkis Mitt Romney iseloomustusest, et 47 protsenti Ameerika valijaskonnast on „ohvrid”, kes on „valitsusest sõltuvad” ja keelduvad võtmast „isiklikku vastutust” oma elu eest, näitab veelkord, et kultuurilised üldistused on eriti poliitikas enamasti ohtlikud. Tegelikult paistab, et Romney liigitas suure osa omaenda erakonna valijatest president Barack Obama toetajateks.

Inimeste üle tuleks reeglina otsustada nende tegude põhjal, mitte nende rassilise, sotsiaalse või geograafilise rühma oletatavate omaduste järgi. Kuid statistilised seosed on mõnikord nõnda tugevad, et nende märkimisväärsuse üle tasub mõtiskleda.

Ameerika Ühendriikides eristatakse tihti vabariiklaste

poolt hääletavate „punaste osariikide” kodanikke „siniste osariikide” omadest, kes on koonduvad kirdeossa, Kesk-Lääne ülaossa ja Vaikse ookeani rannikule ja kes valivad tavaliselt Demokraatlikku Parteid.

Vähemraagitud tõde on aga see, et võrreldes „siniosariiklastega” ilmutavad need inimesed, kes elavad punastes osariikides, oma isiklikus elus keskmiselt vähem vastutustunnet, nad on füüsiliselt halvemas vormis, vähem hoolikad oma seksuaalkäitumises, kalduvad end ja teisi suitsetades ja juues rohkem kahjustama ja saavad suurema tõenäosusega riigilt abiraha.

Paksud valivad vabariiklasi

Statistiline analüüs näitab, et nende osariikide elanikud, kes kannatatakse rohkem rasvumise käes, kuna nad liigutavad end füüsiliselt vähem ja söövad rohkem kiirtoitu, kipuvad valima rohkem vabariiklaste poolt. Näiteks ainult üheprotsendine keskmise ülekaalulisuse langus tõstab demokraatide ja vabariiklaste suhte häältas 1.00-lt 1.07-le, piisavalt hõlpsalt, et valimiste tulemusi muuta.

Samamoodi kipuvad osariigid, kus on 15–17-aastaste tüdrukute seast kõrge rasestumissagedus, valima vabariiklasi. Jällegi on see seos statistiliselt

Romney või Obama? Võitja selgub järgmisel nädalal.

Foto: Reuters/Scanpix

Vabariiklike osariikide elanikud on halvemas vormis ja põhjustavad rohkem liiklussurmasid.

Silmakirjalikkus on olnud vabariiklike osariikide poliitikute edukas valimisstrateegia.

vägagi märkimisväärne. Üsna selgelt kalduvad Uus-Inglismaa piirkonna, New Yorgi ja Hawaii inimesed, kes valivad sagedamini demokraate, olema mitte üksnes kõhnemad, vaid ka kipuvad harvemini ilma kaitsevahenditeta seksima. Osariigid, kus on kõrge suitsetamismäär, kipuvad samuti valima vabariiklasi, nagu ka osariigid, kus esineb sagedamini surmaga lõppevaid liiklusõnnetusi joobnud juhtidega.

Viie „kõige punasema” osariigi (Wyoming, Oklahoma, Utah, Idaho ja Alaska) keskmise skoori kõige vastutustundetu näitaja kohta on kehvem kui viie „kõige sinisema” osariigi (New York, Massachusetts, Rhode Island, Vermont ja Hawaii) keskmised tulemused: rohkem ülekaalulisust, suitsetamist, klamüüdiat, teismeliste rasedust purjuspäi põhjustatud liiklussurmasid ja rünnakuid tulirelvadega. Viimase kolme näitaja puhul on „hooletu” elanikkonna osakaal kõige punasemates osariikides on peaaegu kaks korda kõrgem kui kõige sinisemates osariikides.

Osariigid, mis sooritavad skoori nende näitajate puhul kõige paremini, on ühtlasi osariigid, mille esindajad hääletasid 2010. aastal kongressis Obama tervishoiueelnõu (Obamacare) vastu, ehkki paljud nendest ebatervislikult elavatest inimestest lasevad oma kaaskodanike turjal liugu, kui nad saavad ilma tervisekindlustuseta haiglate erakorralise meditsiini osakondadesse. Sel-

line poliitiline silmakirjalikkus läheb omajagu maksma: ülekaaluliste ameeriklaste meditsiinikulud on 42 protsenti kõrgemad normaalkaaluliste ameeriklaste omadest.

Väärtuste jutlustamine

Poliitikaheid teavad juba ammusest ajast, et üsna sarnaste järeldusteni võib jõuda ka siis, kui vaadata, millised osariigid saavad rohkem föderaalvalitsuselt abiraha: hoolimata kogu retoorikast, et „valitsus ei pea olema meie selja taga”, saavad punased osariigid enamiku föderaalvalitsuse rahasaadetistest, kusjuures tabelit juhivad Alaska, Mississippi, Louisiana, Lääne-Virginia ja Dakotad. Demokraatide pole kalduvad osariigid – eriti New York, New Jersey, California ja Uus-Inglismaa – on netopanusustajad föderaalvalitsusesse, subsidierides kõiki ülejäänuid. Need, kes väidavad, et nad on elarvepoliitiliselt kõige konservatiivsemad, kipuvad tegelikult toetama kõige ägedamalt valitsuse künast.

Siniste osariikide elanikud, kes kalduvad olema haritumad ja kelle sissetulekud kipuvad olema kõrgemad kui punaste osariikide elanikel, pole kippunud väitma, et nende punastes osariikides elavad kaasmaalased käituvad viisil, mis ei vasta isikliku vastutuse konservatiivsele retoorikale. Tundub kohatu ja ehk ka „elitistlik” osutada oma rahvusaaslastele näpuga ja öelda, et nad on seksuaalselt endale kõikelubavad, paksud,

täisõginud, laisad ja harimatud või et nad kipuvad rohkem lahutama, purjus olema ja relvasurmasid põhjustama.

Õnneks osutab osalt sellisele statistikale ka konservatiivne politoloog Charles Murray oma hiljuti avaldatud raamatus „Lahkumine” („Coming Apart”). Murray väidab, et need, kes elavad kõrge sissetuleku ja haridustasemega piirkondades, nagu Belmont Massachusettsis, on suutnud säilitada traditsioonilised Ameerika väärtused – töötegemine ja pereväärtused. Need, kes elavad mujal, seisavad vastakuti töökuse ja abielu näitajate kokkuvarisemisega.

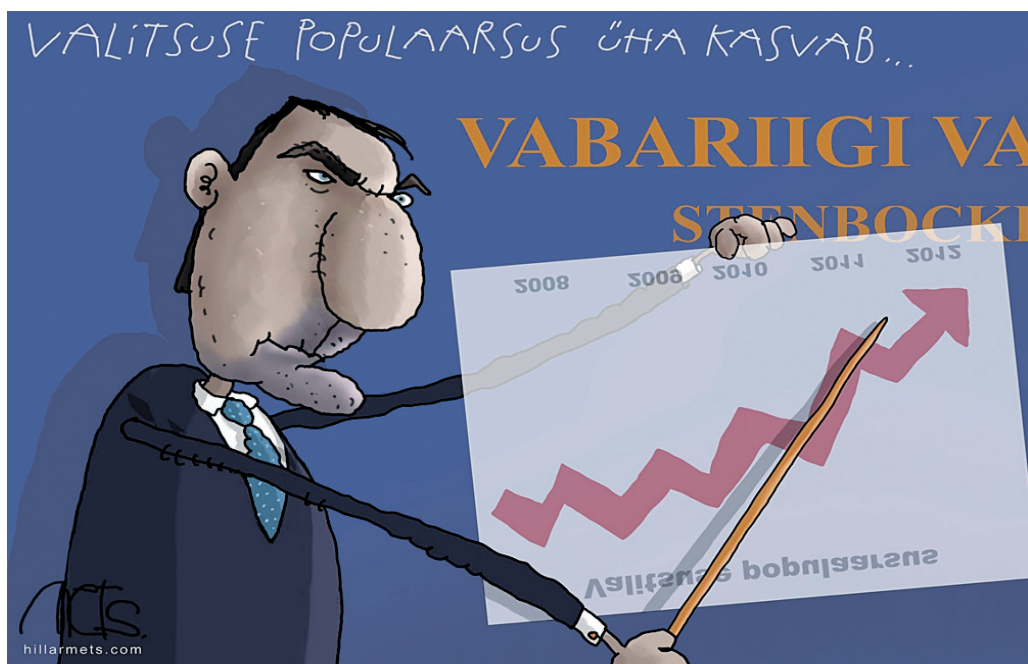
Ja tööpoolest, nagu Murray kirjutab, lahkuvad nad tööjõu hulgast, viidates tihtipeale puudele. Nad „viilivad”, „magavad ja vaatavad televiisorit”. Need, kellel on töö, on oma töötunde vähendanud, samal ajal aga need, kes elavad parimate piirkondades, on töötunde arvu kasvatanud. Väljaspool abielu sündinud laste arv on nende naiste hulgas, kes ei lõpetanud keskkooli, hüppeliselt kasvanud, 60 protsendini, mida on üle 12 korra rohkem kui nende naiste hulgas, kes lõpetasid kõrgkooli. (Murray statistika põhineb vaid valgetel, et rassi osas seda näitajat kontrollida.)

Murray ajab aga süü neile, kes elavad parimates piirkondades: „Uus ülemklass on jätkuvalt tuli mõnede nende voo- ruse järgimisel, kuid nad enam ei jutlusta neid väärtusi. Selle asemel jutlustab ta hinnangu- te andmisest loobumist.” See- ga on probleem „suure hulga uue ülemklassi tahtmatutes jutlustada neid väärtusi, mida nad järgivad”.

See on jahmatav väide, eriti konservatiivide/liberaali poolt. Kuidas on aga lood miljonite punaste osariikide ameeriklastega, kes jutlustavad töökust pereväärtusi, ise hakka- masaamist ja õhukest riiki, järgides aga tegelikult vastupidist? Kindlasti on see ärritavam positsioon. Kuid punaste osariikide poliitikute jaoks on see silmakirjalikkus olnud juba kolm kümnendit edukas valimisstrateegia. ●

Tõlkinud Priit Simson
© Project Syndicate

HILLAR METSA METSIK MAAILM

VÄGIVALLAGA SILMITSI

Hollandi omavalitsusjuhid ja volikoguliikmed on silmitsi nende vastu kasvava vägivallega. 61% linnapeadest on sattunud mingit laadi vägivalda või rünnaku ohvriks. Ähvarduste, hirmutamise ja vägivalga proovitakse mõjutada poliitikute otsuseid. Ligi viiendik ametnikest leiab, et pärast ähvardamist on neil raske otsuseid langetada.

RADIO NETHERLANDS

KÜBERKIUSAMISE PIIRID

Lastele tundub, et internetis suhtlemine on väga erinev näost näkku suhtlemisest. Nad arvavad, et veebiriiumis tohivad nad üksteist söimata ja halvustada palju jõulisemalt. Kui laps on küberkiusamise ohvriks langenud, siis tunneb ta end ilmselt veelgi hüljatumana ja alla surutumana kui pärismaailmas toimuva kiisamise puhul.

DAVID COLEMAN, IRISH INDEPENDENT

KUIDAS SEDA, mida tegelikult vaja oleks, saada pole

Kust võiks saada kollast krimpleeni, platvormkingi...

Andres Laasik

toimetaja

Mure oli täiesti tähtsusetu, autolt kukkus porikum ära. See, mis takistab ratta alt poril ja liival auto põhja kraapimast. Kumm ise olemas ja terve, vaja oleks kahe klambri kinni panna. Ja siis see jama lahti läks.

Tuleb välja, et varuosapoodides ei ole olemas selliseid klambreid. Mis on ise lihtsa-

mast lihtsamad, U-kujuline raud, kut pisike polt läbi käib.

Auto firmapoes, mõtlesin, midagi ikka peaks olema. Seal öeldi, et tõesti on olemas komplekt, kuhu kuuluvad parema ja vasaku poole porikum ja neli klambrit. Ja maksab see kahest kummitükist ja neljast pisikesest lihtsast rauakobakast koosnev kaup kokku 29 eurot. Kui veel lasta see sealsamas kõik külge panna, tuleks summa kaugelt suurem, kui minusugune lihtlabane inimene päevas palka saab... Ja pealegi oli mul vaja ju ainult kaht klambrit, mitte nelja, ja kumm oli ju ka olemas.

Sel puhul meenus lugu jälle autoparandamisest. Tagatu-le klaas läks katki ja uut müüdi poodides ainult koos tule korpusega. Korpus on aga plastmassitükist „klaasist“ keerulisem ja kallim ja selle

Auto varuosamüüjaid võiks kohustada müüma kõiki jubinaid ka eraldi.

Euroopas pole paljudel inimestel tööd, aga ikkagi ei saa sa osta seda, mida sul tarvis oleks.

tarbetu asja peab omastama, kui tahad auto korda saada. Nagu ka pakutakse hakata kahe mittevajaliku kummilapaka omanikuks, kui tahad kahte pisikest klambrikest.

See on täiesti huvitav, et meie üldiselt sotsialistlik ja roheline Brüsselist tulev euroregulatsioon muutub täiesti kapitalistlikuks, kui asi puudub autosid, nende tegemist ja kasutamist. Siis on kõik nii, nagu on see kasulik suurkorporatsioonidele.

Pole kuulnud midagi selle kohta, et varuosamüüjat kohustataks kehtestama hinna igale autojubinale, mida muust massist eristada annab, ja seda ka müüma. Et saada poest just see, mida vaja, ja mitte omandada mittevajalikku. Pole kuulda ka seda, et autode projekterijaid kohustataks piiratud ressursiga sõlmesid mitte ülearu kokku liit-

ma, et saaks vahetada vaid selle jupi, mis läbi, ja mitte rohkem. Ometi oleks sellised nõuded tarbijasõbralikud ja puhas kergendus loodusele, sest äraviskamiseks läheb vähem asju. Küllap vist ka toota tuleks vähem, mis aga sugugi ei meeldi autotööstustele, kellest on saanud Prantsusmaa ja Saksamaa pühad lemmad.

Ise tehtud, hästi tehtud

Aga miks ei võiks Eesti eurobürookraadid selliseid ettepanekuid Brüsselis teha, meil ju oma autolobi puudub. Saame teada, mida Angela suuga Wolksvagen selle peale ütleb. Küllap vastaks autofirmad ja nende esindused siin, et iga väikse jupi müümiseks oleks vaja teistsugust laopolitikat, mis teeks kauba kallimaks. Räägitaks tehnilisest progressist ja muudki

ilusat. Et su raha kätte saada, ja küllap saavad ka.

Mida siis ikkagi porikumiga teha. Otsustasin lõigata vinkelrauast tüki, kopsida vähe kruustangide vahel, puurida ja keerata vint. Panna polt sisse ja kummilapakas ära kinnitada. Tund tegemist nädalavahetusel, mis kaheksanda klassi tööõpetuse tasemel.

Rootsi malli järgi sulaselge varimajandus, mis maksubaasi halvab ja rahvusliku koguprodukti alla kisub. Aga hämmastama ei pane mitte see varimajandus, vaid õige asja turul puudumine. Et suures-laias Euroopas inimestel ei ole tööd, aga ikkagi ei saa sa osta seda asja, mida sul tarvis oleks. Defitsiit ei ole tegelikult kuhugi kadunud. ●

Varem samal teemal:

Argo Tuulik: Isa, miks ma selline lödinäpp olen? 31.10

MIDA oodata pangalt, mis nimetab ennast vastutustundliku ettevõtjuse põhimõtete järgijaks?

Käendav vanaproua ja vastutustundlik pank

Villu Zirnask

arvamusetoimetaja

Mõne aja eest sattus mulle kätte üks roheline kaantega raamat, pealkirjaks „Vastutustundlik ettevõtja Eestis. Näidete kogumik“, trükitud puha keskkonnasõbralikule paberile ja värvidega. Nii see raamat kui üldse kogu hoogu järjest juurde saav vastutustundliku ettevõtjuse jutt

tekitab ebaleva tunde – kui sügavalt omane see vastutustundlikkus isegi eeskujuks toodavatele ettevõtetele ikka on?

Võtame näiteks Sampo panga, millega seotud loost – 70-ndates eluaastates vanaproua kaotas Sampo pangast võetud laenu käendamise tõttu oma kodu – Eesti Päevaleht äsja kirjutas. Selles näidete kogumikus Sampo küll ei esine (küll on esindatud mitu teist panku), aga oma kodulehel teatab Sampogi, et „panga igapäevatoos pöörame tähelepanu nii keskkonnasäästlikule mõtteviisile kui ka vastutustundliku ettevõtjuse põhimõtetele”.

Sampo ja teised pangad toetavad tõesti hulka väärt ettevõtmisi, aga nende põhittegevusest näib säärane tegevus praegu eraldi elu elavat.

Umbes nii, et laenude tagasinõudmisel ollakse erandeid tegemata karm ja kompromissitu, kuid teenitud kasumist poeatakse hiljem tükike ühiskonna hüvanguks – tõstmaks panga mainet ja võib-olla ka

Põhitegevusest paistavad nende sotsiaalse vastutustundlikkuse projektid eraldi olevat.

pankurite endi südametunnistuse paitamise eesmärgil.

Väikeste laenude andmine – ja seda panga moodupuu järgi kõik eluasemelaenu on, olgugi enamiku laenuvõtjate jaoks on selline laenu suurim finantstehing – on pankades kuluefektiivsuse nimel küllaltki automatiseeritud. Kui esitatud dokumendid

tõendavad, et laenuaotleja vastab teatud standarditele, siis ta laenu ka saab. Septembri seisuga olid Eesti pangad välja andnud ligi 160 000 eluasemelaenu ja ligi 540 000 tarbimislenu. Pikalt ei uurita puurita, kui kestlik laenuaotleja täna piisav maksevõime ikka on. Üldiselt on laenuandmise selline korraldus ka laenuvõtjatele kasulik, sest vastasel korral võtaks pangapoolne otsustamine väga kaua aega ja laenu oleksid veidi kallimad.

Ilusad põhimõtted

Juhuks, kui mudeli järgi laenukõlblik inimene laenu tagastamisega ikkagi jäni peaks jääma, küsib pank laenuvõtjalt tagatist. Selge, et seal, kus metsa raiutakse, lendab ka laaste, aga vastutustundlik ettevõtte peaks raiemasina mõnes kohas seisma

jätma. Eluasemelaenu tagatiste realiseerimine on koht, kus pank, mis ennast vastutustundlikuks nimetab, enam päris masinlikult tegutseda ei tohiks.

Möödunud aasta suvel kehtima hakanud finantsinspektsiooni soovituslik juhend „Vastutustundliku laenamise nõuded” võimaldab pangal vastutuse võtmist jork-jutuga tõrjuda. Juhend ütleb: „Laenuandmisel ja -võtmisel on riskid olemuslikud ja teatud ulatuses vältimatud, mistõttu ka parim ülesnäidatud hoolisus ei pruugi tuua kliendile positiivset tulemust, samuti kliendi hilisem makseraskustesse sattumine ei kvalifitseeru vaikimisi krediidiasutuse hooletuseks.”

Loogiline jutt, aga sama loogiline oleks see, kui ennast vastutustundliku ettevõttena

esitlevad pangad klaarivad äärmuslikult kurvad juhtumid, nagu see käendava vanaproua lugu, oma vastutustundlikkusprojektide eelarvest – ükskõik, kas viga on tekkinud panga masinavärgist, inimese kergeusklikkusest või saatuse ettearvamatust põõrest.

Keskkonnasõbralike värvidega trükitud näidete kogumikus kirjutatakse: „vastutustundlik on ettevõtte, kelle DNA-sse on sisse kirjutatud see, et igas oma otsuses ja kogu tegevuses arvestatakse laiemat mõju” ja „vastutustundliku ettevõtja eesmärk on teenida kasumit, arvestades oma tegutsemisviiside valimisel võimalikult palju ka ühiskonna huvidega laiemalt”. Ilusad põhimõtted, aga ühegi kasumit taotleva ettevõtte DNA-s need küll praegu ei ole. ●

Britid ei tunnista Eesti vahistamismäärusi juba poolteist aastat

Justiitspraak

Justiitsministeerium pole inglaste arvates õigusasutus, probleemi asutakse alles nüüd lahendama.

Urmas Jaagant
urmas.jaagant@ep.lee

Kui omastamise ja võltsitud dokumendi kasutamise eest viieks kuuks vangistatud Anna-Maria Galojan veebruaris Inglismaale putkas, ütles justiitsminister Kristen Michal kindlal meel Kuku raadiole, et see teda ei päästa – välja antakse Euroopa vahistamismäärus ja Galojan muutub rahvusvaheliselt tagaotsitavaks. Veel ütles Michal toona järgmised sõnad: „Seejärel otsustab juba teise riigi kohus, kas inimene antakse Eestile välja, ja tavaliselt täidetakse Euroopa vahistamismäärus automaatselt.”

Paraku see nii ei läinud ja ministri enesekindlus osutus täiesti alusetuks. Õigupoolest selgus, et automaatselt pole justiitsministeeriumist saadetud vahistamismäärusi Suurbritannias aktsepteeritud juba poolteist aastat. Ministeerium kinnitas Eesti Päevalehele tõsisasja, et Galojani juhtumini kõrval seisavad saareriigis paigal

veel kaks Euroopa vahistamismäärust isiku loovutamiseks ja seda juba alates 2011. aasta esimesest poolest.

Üldse on Eesti kaheksa aasta jooksul esitanud Ühendkuningriigile 17 Euroopa vahistamismäärust, millest seitse on koostanud justiitsministeerium ning neli on ka rahuldatud. „Probleemid, kui nii üldse võib öelda, tekkisid alles aastal 2011, kui viimaste justiitsministeeriumi poolt koostatud Euroopa vahistamismääruste menetlemine vältab Suurbritannias juba üle aasta,” selgitas ministeeriumi pressiesindaja Kaisa Lutter.

Ei tuntud huvi

Miks pole ministeerium siis nende juhtumite puhul aasta jooksul huvi ei tundnud, miks protsessid venivad ja inimesi

Justiitsministeeriumi pressiesindaja: probleemid tekkisid alles 2011. aastal.

ei loovutata? Justiitsministeeriumi avalike suhete talituse juhi kohusetäitja Priit Talv sõnas, et tavapäraselt ei selgugi vahistamismääruse saatus enne, kui Eestit teavitata-

se viimase kohtuastme jõustunud otsusest ning poolteist või kaks aastat sellise protsessi pikkuseks ei ole ülearu palju.

Seetõttu ka varem päringuid ei saadetud, aga nüüd, Anna-Maria Galojani enda meediasse läkitatud teadete alusel, osati Priit Talve sõnul vahistamismääruse kohta uurida. Lisaks kinnitas ta, et ametlikult ei tea ministeerium senini põhjuseid, miks on kaks varasemat, eelmise aasta vahistamismäärust toppama jäänud.

Galojani väiteid kontrollides selguski tõsiasi, et konkreetse vahistamismääruse puhul olid kõik komad ja allkirjad küll õiges kohas, probleem aga olevat esialgse info järgi selles, et Suurbritannia ei aktsepteeri ministeeriumi õigusasutusena. Selleks on brittide arusaama kohaselt kohus.

„Kuna aga me ei ole ju protsessi osapool, loovutamist arutatakse Ühendkuningriigis, ei oska seega veel täpselt kommenteerida, millest senise sealse praktika muutus on tingitud. Võimalike lahendustega rahvusvahelise justiitskoostöö talitus hetkel tegeleb,” kinnitas Kaisa Lutter.

Küllap teadis Anna-Maria Galojan juba Inglismaale putkates, mida britid justiitsministeeriumi vahistamismäärusest arvavad. Teadma pidanuks ka meie ametnikud.

Foto: Ilmar Saabas

Kui muutunud praktika nõuab, et määruse oleks välja andnud klassikaline õigusasutus, siis see on muudatus, mida kaalutakse, kinnitasid justiitsministeeriumi esindajad. „Määruste toimimise teemal on toimunud ka ametlik ekspertide tasemel riikide hindamine, kus ei olnud Eestile ühtegi etteheidet, seda enam üllatav selline muutus,” sõnas Lutter. ●

KOMMENTAAR

Määrust me ei tühistata, kui vaja, muudame seadust

Kristen Michal

justiitsminister

Nüüd analüüsime Ühendkuningriigi praktika muutumise põhjuseid. Kui selgub vajadus laiendada Eestis määruste väljaandjate ringi kohtutega, siis see on ilmselt ajutine käik ja nagu öeldud, kui analüüs näitab, et on vaja laiendada vahistamismääruse väljaandjate ringi, siis me selle eelnõu ka üsna hea tempoga teeme.

vas loovutamismenetluses osaline, saame infot Interpoli kaudu, mis võtab aega.

Määrust Eesti ei tühistata ja see jääb jousse Euroopa Liidus. Kui keegi saab idee selle tõttu minna Ühendkuningriiki pakku, siis see on ilmselt ajutine käik ja nagu öeldud, kui analüüs näitab, et on vaja laiendada vahistamismääruse väljaandjate ringi, siis me selle eelnõu ka üsna hea tempoga teeme.

Ginter: kohtus tegi Bogdanovi asjas vea

Justiitspraak

Abikaasa tulistaja sai äia tappa seetõttu, et kannatanud tema vahistamist taotlema ei taibanud.

Anna-Liisa Villmann, Merilin Kruuse
uudised@ep.lee

Juba juulis abikaasa tulistamises süüdi mõistetud, aga kohtuotsuse vaidlustamise tõttu siiski vabaduses olnud Oleg Bogdanov pussitas eelmisel reedel suruks oma äia. Harju maakohtu esimehe Helve Särghava selgitusel ei võtnud juhtumiga tegelema kohtunik seitsmeaastase vanglakaristuse saanud meest vahi alla, sest seda ei taotlenud ükski menetlusosaline.

Tartu ülikooli õigusteaduskonna dekaani Jaan Ginteri sõnul oleks kohus pidanud Bogdanovi vahistama. „See on asjatu kommentaar, et kohus ei puutunud asjasse ja et kannatanu oleks pidanud taotle-

ma kohtusaalis vahistamist. Kohus peaks ise mõtlema, millise situatsiooniga tegemist on. Ei saa loota selle peale, et vaid kannatanu tegeleks hindamisega, kui ohtlik on kurjategija,” ütles ta.

Ginteri sõnul on raske kõrvalt öelda, miks prokurör ega kohtunik ei pidanud süüaluse vahistamist vajalikuks. „Saab öelda, et ilmselt nad eksisid oma hinnangus. Aga kas neil oli seda võimalust mitte eksida, seda on tagantjärele raske öelda. Siin on võimalik öelda vaid asjaga lähemalt seotud inimestel, kas süüalune oli niivõrd ohtlik,” lausus ta.

Ginter lisas, et kohtusaalis vahistamisi tuleb Eestis ette suhteliselt harva, kuid vajadus selle järele võib olla suurem. „Üks vahistamisotsus tehti poliitilise maiguga Parbuse asja juures [pistisevõtmises süüdistatav Tallinna abilinnapea eksnõunik Ivo Parbus viidi kaasosalistega otse kohtusaalist vangist - toim]. Nüüd

Erinevalt Jaan Ginterist Helve Särghava inimese surmani viinud loos kohtu viga ei näe.

Foto: Ilmar Saabas

ilmnes üks juhtum, kus reaalselt see vajadus oleks olnud. Prokuratuurile ja kohtule jääb arvatavasti nüüd paremini meelde, et kohtusaalis vahistamise vajadus võib ka päriselt ette tulla. Ilmselt on nüüd

põhjust vaadata, kui sageli tõesti pööratakse tähelepanu sellele, kas tegemist võib olla ohtliku situatsiooniga. See on meeldetuletus mõlemale institutsioonile,” lisas ta.

Põhja ringkonnaprokura-

tuuri juhtivprokuröri Endla Ülviste sõnul polnud magavat abikaasat kolm korda tulistanud Bogdanovi puhul põhjust arvata, et ta võib uusi kuritegusid toime panna. „Seaduse järgi on Eestis kahtlustatava või süüdistatava vahistamise aluseid kaks – kohus võib isiku vahi alla võtta ainult siis, kui on oht, et ta võib jätkata kuritegude toimepanemist või hakata uurimisest kõrvale hoidma. Kuriteo raskus pole iseenesest vahistamise aluseks,” ütles Ülviste.

Polnudki ohtlik?

„Oleg Bogdanov pani esimese kuriteo toime isiklikul ajendil, ta kutsus seejärel ise politsei kohale, jäi sündmuspaigale, tunnistas ja kahetses oma tegu. Bogdanovit ei olnud varem kriminaalkorras karistatud ja ta polnud ka üheski teises kuriteos uurimise all. Eeltoodust lähtudes ei olnud Oleg Bogdanovi puhul alust arvata, et ta võib jätkata kuri-

tegude toimepanemist või minna uurimise eest pakku, ja seetõttu ei taotlenud prokuratuur kohtult tema eeluurimise ajaks vahi alla võtmist,” jätkas Ülviste põhjendustega.

Oleg Bogdanov mõisteti 9. juulil Harju maakohtus süüdi oma naisele raske tervisekahjustuse tekitamises ning teda karistati seitsmeaastase vangistusega. Mees põhjendas oma naise tulistamist sellega, et oli solvunud, kuna nende korter kirjutati ainult abikaasa nimele. Naine on praeguseks invaliidistunud ning töövõimetu.

Bogdanov vaidlustas otsuse ning kuni otsuse jõustumiseni määrati mehele tõkendina vaid elukohast lahkumise keeld. Bogdanov oli juulikuust saati vabaduses, sest ringkonnakohtus jättis 2. oktoobril Harju maakohtu otsuse küll täies ulatuses muutmata, kuid mehe kaitsja esitas kassatsioonikaebuse riigikohtusse. Nüüd, pärast äia tapmist on Bogdanov siiski vahi all. ●

Haldusreform vindub lõputult

Analüüs

Rein Sikk
vanemtoimetaja

Neli-viis omavalitsuste ühinemist nelja aasta jooksul nihutab paljuräägitud haldusreformi lõpu aastasse 2100.

Täna kujul on haldusreform tühi töö ja aja raiskamine. Küüniliselt vaadates võiksid uuringud sipelgate suguelu mõjust kuivarjutusele olla efektiivsemad kui regionaalministri kappe tulutult täitvad kokkuvõtted reformi vajalikkusest.

Eestis on 226 omavalitsust, sadakond alla 1500 elanikuga. Eelmiste kohalike valimiste järel on käivitunud 18 ühinemisprotsessi, millest enamik jäigi kirja naabritele saatmiseks ja sealt eitava vastuse saamiseks. Siseministeeriumi andmetel on ühinemisteema läbi jooksnud kolmekümne viiest vallast. Kuna aga ühinemiskirjade vahetajail pole kohustust ministeeriumi asjade käiguga kursis hoida, pole Tallinnaski täit infot. Järelepärimised näitasid, et reaalse ühinemiseni võidakse enne 2013. aasta valimisi jõuda neljasviies kohas.

Tublid mulgid

Kõige suurem töö on tehtud Viljandimaal, kus umbes 9700 inimesega Viljandi vallaks ühinevad suure tõenäosusega Viiratsi, Paistu, Pärsti ja Saarepeedi. Ühe algataja, Viiratsi vallavanema Sulev Kannelmäe sõnul on võit juba seegi, et enam ei pea inimesed oma valla keskusse sõitma kahe bussiga ja läbi Viljandi. Uue valla keskus kolib maakonnalinn. Viiratsi on jah-sõna ühinemisele andnud, novembri lõpuks peaksid seda tegema ka teised volikogud.

Suure tõenäosusega jõuavad liitumiseni Keila linn ja

ÜHINEMISED

Omavalitsused liituvad, kuid visalt

■ Tõenäolised ühinemised ■ Vähem tõenäolised ühinemised

VIIRATSI VALD

Rahvaarv: 3525
Pindala: 215,02 km²
Valla keskus: Viiratsi alevik, Viljandist 3 kilomeetrit
Asustusüksusi: 21 küla ja 1 alevik
Palgatöötaja keskmine brutotulu: 691,75 eurot

PAISTU VALD

Rahvaarv: 1411
Pindala: 128,59 km²
Valla keskus: Paistu küla, Viljandist 13 kilomeetrit
Asustusüksusi: 16 küla
Palgatöötaja keskmine brutotulu: 655,88 eurot

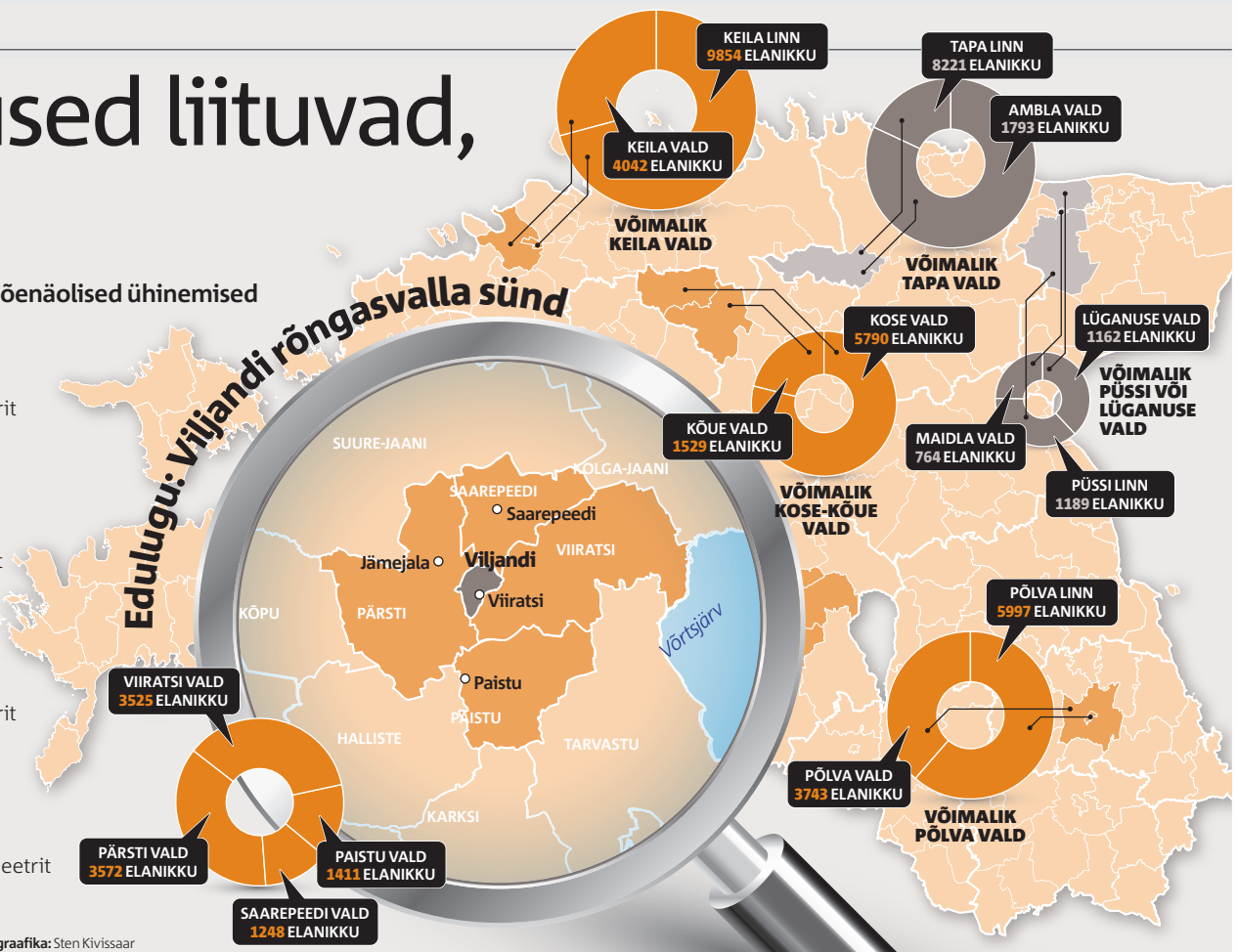
PÄRSTI VALD

Rahvaarv: 3572
Pindala: 210,62 km²
Valla keskus: Jämejala küla, Viljandist 4 kilomeetrit
Asustusüksusi: 26 küla ja 1 alevik
Palgatöötaja keskmine brutotulu: 689,87 eurot

SAAREPEEDI VALD

Rahvaarv: 1248
Pindala: 98,34 km²
Valla keskus: Saarepeedi küla, Viljandist 10 kilomeetrit
Asustusüksusi: 12 küla
Palgatöötaja keskmine brutotulu: 717,33 eurot

Allikas: Statistikaamet, piirkondlik portaal, andmed aastaist 2011 ja 2012; graafika: Sten Kivissaar

LÄBIKUKKUMISED

Totaalne vastuseis valdades, lihtsalt igaks juhuks

Enam kui kümne aasta jooksul kasutatud kümme levinumat vastuargumenti ja vastutegevust igasugustele ühinemisläbirääkimistele.

- „Mind on valitud valla juhtimiseks, mitte likvideerimiseks.“
- „Aega on liiga vähe, et otsustada.“
- „Aega on uute valimisteni veel nii palju, et ei pea hetkel otsustama.“
- „Üksinda ühineda pole mõtet, vaja on tsentraalset lahendust.“

- „Me ei vaja tsentraalseid lahendusi, tahame ise otsustada.“
- Sisuliste arutelude asemel lõpmatutesse uuringutesse takerdumine.
- Ääremaa hirmutamise äärmastumisega.
- Vallakodanike hirmutamine, et võim kaugeneb rahvast.
- Vallakodanike hirmutamine, et kogu raha viiakse vallast minema.
- Kramplik maakondade tänastes piirides säilitamine.

vald, Põlva linn ja vald ning Kose ja Kõue vallad. Samas pole päris selge, kas Püssi ümbruse omavalitustes jätkub ühistöö meelt. Sama kehtib hiljutise liitumissetpaneku asjus, kus Väike-Maarja läks Tamsalule kosja.

Julgete huvitavate mõtete maailma kuulub Haapsalu linnapea Urmas Suklese mõtteuit ühineda Vormsi vallaga, millest sealne vallavanem Urmas Pau midagi kuulda ei taha. Veelgi julgem on Peipsiääre vallavanema Niina Baranina väljaõeldu: me peaksime ühinema Rae vallaga. Seda arvas ta siis, kui Rae rahvas käis neilt hävimisohus sibulaid ostmas.

Miks ühinemine ei edene? Miks on näiteks Virumaa omavalitsusjuhid teemast nii tüdi-

nenud, et leidsid viimasel kohutumisel Siim Kiisleriga, et arutelud on mõttetud? Venimise peapõhjuseks näen IRL-i püüdu istuda kahel toolil. Ühelt poolt edendada regionaalministri abiga haldusreformi, tehes silma omavalitsustele. Teisalt jätkub flirt reformi jär-

Sanktsioonide puudumine on üles kasvatanud kohalike kuningate põlvkonna.

jekindlalt torpedeeriva Reformierakonnaga.

On avalik saladus, et paljud vallad ei täida neile riiklikult pandud kohustusi, alates kas või lasteaiakohtade kindlustamisest. Mõne uuringu alusel

jäävad väikevaldades täitmata ligi pooled riiklikest kohustusest. Kas on sellele järgnenud sanktsioone? Nende järjekindel puudumine on üles kasvatanud kohalike kuningate põlvkonna, kes mõtle- vad pigem enesele kui riigile. Samas on mikrovaldade püsi-

mine kasuks jõulise käega valitsejale, sest väikevaldadest pole vastuseisjaid Tallinna planeedile.

Arvestades haldusreformi võimalikkuse uurimisele

ja tutvustamisele kasutatud ressursse, võib seda lugeda läbikukkumiseks. Kui need töötunnid kulunuks sukakudumiseks, võiksimme villaste sokkidega ära vastustada kõik Baltikumi ajateenijad. ●

KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

Taotlusvoor vabähenduste juhtimis- ja arengusuutlikkuse toetamiseks

Mittetulundusühingute ja sihtasutuste tegevusvõimekuse programmi raames avab Kodanikuühiskonna Sihtkapital taotlusvooru **vabähenduste juhtimis- ja arengusuutlikkuse edendamise projektide elluviimiseks**. Projektide toetamiseks on kavandatud 250 000 eurot.

Teave toetustingimuste kohta, taotlusvormid ning muu taotlusvooru info on aadressil <http://www.kysk.ee>.

Taotlus tuleb esitada hiljemalt 10. jaanuariks 2013 kell 15.00 digitaalselt allkirjastatuna aadressile kysk@kysk.ee või allkirjastatuna paberandjal. Paberandjal esitatud klammerdamata taotlus saadetakse või tuuakse käsipostiga SA Kodanikuühiskonna Sihtkapitalile (Toompuiestee 35, 10133 Tallinn) ning lisaks saadetakse taotlus koos eelarve ja lisadega e-kirjaga aadressile kysk@kysk.ee ettenähtud tähtajaks.

Lisateave: tel: 6556423, mariliis@kysk.ee (Mari-Liis Dolenko) või katrin@kysk.ee (Katrin Barnabas).

KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

Taotlusvoor piirkondlike vabähenduste kommunikatsioonivõimekuse toetamiseks

Mittetulundusühingute ja sihtasutuste tegevusvõimekuse programmi raames avab Kodanikuühiskonna Sihtkapital taotlusvooru **piirkondlike vabähenduste kommunikatsioonivõimekust tõstvate projektide elluviimiseks**. Projektide toetamiseks on kavandatud 200 000 eurot.

Teave toetustingimuste kohta, taotlusvormid ning muu taotlusvooru info on aadressil <http://www.kysk.ee>.

Taotlus tuleb esitada hiljemalt 12. veebruariks 2013 kell 15.00 digitaalselt allkirjastatuna aadressile kysk@kysk.ee või allkirjastatuna paberandjal. Paberandjal esitatud klammerdamata taotlus saadetakse või tuuakse käsipostiga SA Kodanikuühiskonna Sihtkapitalile (Toompuiestee 35, 10133 Tallinn) ning lisaks saadetakse taotlus koos eelarve ja lisadega e-kirjaga aadressile kysk@kysk.ee ettenähtud tähtajaks.

Lisateave: tel: 6556423, mariliis@kysk.ee (Mari-Liis Dolenko) või katrin@kysk.ee (Katrin Barnabas).

Soome rahastamisskandaal viis valitsuse ja muutis seaduseid

Põhjanaanbrid

Seadused muutusid, kuid teoreetiliselt saaks annetada raha endiselt vahendajate kaudu.

Urmas Jaagant

urmas.jaagant@epl.ee

Reformierakonna rahastamisskandaali tulemuseks on seni üks lõpetatud kriminaalmenetlus, erakonnajuhtide tõdemus alusetust kahtlustamisest ning esimesed sammud parteide rahastamise süsteemi muutmisel.

Mõned aastad tagasi rahastamisskandaali läbi teinud Soomes oli tulemuseks vahetunud valitsus, kohtuasjad ja muutused seadustes. Just viimaste väljatöötamisega tegeleval komisjoni juht Lauri Tarasti ütles Eesti Päevalehele, et teoreetiliselt oleks Soomes ka praegu võimalik annetada erakondadele vahendajaid kasutades, nii nagu kirjeldas Reformierakonnale võõra raha annetamist Silver Meikar.

„Aga pärast eelmisel aastal jõustunud erakonnaseaduse ja kandidaatide valimiskampaaniate rahastamise muudatusi ei ole suuri seadusandlikke probleeme Soomes enam olnud.

2010. aastal ametist lahkunud peaminister Matti Vanhaneni presidendivalimiste kampaaniat toetas rohkem kui 23 000 euroga noortefond Nuorisosäätiö.

Foto: Reuters/Scanpix

Rahapuudus iseenesest mõista ei kao erakondadel muidugi kuhugi,” tõdes Tarasti.

2008. aastal tunnistas Soome Keskerakonna liige Timo Kalli, et ei ole esitanud deklaratsioone kõigi oma toetajate kohta ning seadust ei tulegi selles osas täita, kuna see

ei näe ette mingeid karistusi. Sellest lahvatas skandaal ning lõpuks selgus, et vaid 38 parlamendi liiget 200-st ei pidanud tagantjärele oma tuludeklaratsiooni kuidagi täiendada.

Kuigi 2010. aastal ametist lahkunud peaminister Matti Vanhanen ütles tagasiastumise

põhjuseks eesootava jalaoperatsiooni, leidis Soome meedia 2009. aastal, et tema presidendivalimiste kampaaniat toetas rohkem kui 23 000 euroga noortefond Nuorisosäätiö.

Rahastamisprobleemidega tegelemiseks asutatud komisjon viis ühe suurema muutu-

seni seadustesse tulude deklaratsioonide kohustuse alates 1500 eurost ja seda nii erakonna kui ka üksiku kandidaadi puhul. Annetuste ja aruandluse õigsusel peab silma peal hoidma Soome riigikontroll.

Ämma sukast raha ei leita

Tarasti andmetel moodustab Soomes riigielarveline toetus erakondade kõigist sissetulekust 75–80%. Erinevalt Eestist on Soomes valimistel kandidaadid rohkem omapead, seda ka kampaania rahastamisel. Soomes ei ole levinud olukorrad, kus raha leitakse kapist või ämma sukast, pigem kasutatakse erinevaid jock-skeeme, nagu näiteks ärimeestele korraldatud seminarid, mille mitmesaja euro suurune piletiraha läheb erakonnale.

Kuna korruptsioonijuhtumid pole Soomes olnud niivõrd ilmsed, pole ka avalikkus Soomes erakondi ja rahastamissüsteemi Eesti-sarnase õhinaga rünnanud, mis oleks sundinud radikaalsematele seadusemuudatustele. „Efektiivne seadusandlus, läbipaistvus ning avalikkuse järelevalve ajakirjanduse kehasuses,” loetles Tarasti erakondade rahastamise olukorra parandamise üldisi meetmeid. ●

KES TA ON?

Lauri Tarasti

●● 1941. aastal sündinud Lauri Tarasti oli aastatel 1983–1994 Soome keskkonnaminister ja kantsler ning seejärel kuni 2007. aastani juhatuse liige Soome kõrgemas halduskohtus.

●● Halduskohus on viimane instants, mis otsustab ametiasutuste aktide ja toimingute õiguspärasuse üle.

●● Õigusteadlane Tarasti on Soomes esinenud eksperdinna teemadel, mis puudutavad valimiskampaaniate ja erakondade rahastamist.

●● Pärast rahastamisprobleemidega tegeleval komisjoni juhtimist vedas ta valitsuse nõunikuna ka Soome suusatamise suurima, Lahti dopinguskandaali uurimisgrupi tööd.

Täna Delfis: Alustab Delfi blogi presidendivalimistest ja orkaanitagajärjest USA-s

22. nov Salme Kultuurikeskus / 23. nov Rapla Kultuurikeskus / 24. nov Rannu Rahvamaja
27. nov Ugala Teater / 30. nov Salme Kultuurikeskus / 2. det Endla Teater
3. det Võru Kultuurimaja / 4. det Tamsalu Kultuurimaja / 5. det Kärdla Kultuurikeskus
6. det Keila Kultuurikeskus / 7. det Aruküla Kultuurimaja / 10. det Vanemuise Teater
14. det Haljala Rahvamaja / 18. det Salme Kultuurikeskus / Etenduste algus kl 19.00

MINA HAKKAN PEAMINISTRIS

ERIC CHAPPELL (Inglismaa) komöödia kahes vaatuses

VANA BASKINI TEATER

Riigikogu liikmetele ja ministritele on Piletilevist pilet TASUTA!

KADRI ADAMSON, MARIKA KOROLEV, RAIVO RÜÜTEL, EGON NUTER, TÕNU KILGAS, RAIVO METS ja JANEK SARAPSON / Lavastaja j tõlkija: VELLO JANSON / Kunstnik: JAAK VAUS

Koduta jäänud proua ootab täiturilt vastust

Täitemenetlus

Kuigi täitemenetlust on alustatud, ei ole proua isekordagi isiklikult kohtutäituriga kohtunud.

Kadri Ibrus
kadri.ibrus@epl.ee

Naine, kes andis oma korteri tagatiseks Sampo panga (Danske Bank AS) ja noore abielupaari vahelisele laenulepingule, tegi küll kaebuse kohtutäiturile peale – kuid ootab vastust sellele siiani.

Kohtutäitur Arvi Pink alustas 70-ndates Ruthi kodu müümiseks (loe pikemalt 29. oktoobri Eesti Päevalehest) täitemenetlust, kuid proua väidab, et pole saanud vastust kaebusele, millega ta taotles menetlus lõpetada.

Allkiri oli olemas?

Järelevalvet peaks kohtutäiturite üle tegema justiitsministeerium. Ministeeriumi esindaja Priit Talv väitis, et kohtutäitur edastas ministeeriumile vanaproua allkirjadega täitmistate kättetoimetamise akti, millest nähtub, et

täitmistate toimetati talle kätte 04.03.2012 kell 10.42.

See tähendab, et teade saadeti märtsis pühapäeval päeval kulleriga ja anti siis üle tema koduukse läve kätte. Ehk vanainimene pidi siis tõenäoliselt andma allkirja, et ta on saadetise kätte saanud.

Tol hetkel oli Ruthil võimalus ka saada juristi abi, kes aitas tal teha kaebuse kohtutäiturile tegevuse peale.

Kaebuse sisu oli, et täitmistest ei olnud võimalik kindlaks teha, millest täpsemalt nõude summa koosneb, seega palus ta kohtutäiturit saata talle dokumendid, millest nähtuvad võlgnevuse detailsed arvutuslikud alused ja muud dokumendid, mis tõendavad seda, et võlgnevus on muutunud sissenõutavaks. Ent pärast korduvaid nõudmisi ei saanud täitur ikkagi vanaproua volitatud isikule dokumente nende detailsete arvutustega.

Oma kaebuses tõstis Ruth esile, et täitemenetluse seadustiku järgi tuleb täiturile esitada pandileping, tagatiskokkulepe ning põhi- ja kõrvalnõuete alus ja detailne arvestus. Sama seaduse järgi lõpetab kohtutäi-

tur täitemenetluse põhjendamatu alustamisel täitemenetluse tingimuste täitmata jätmise tõttu. Seega palus ta oma kaebusega lõpetada täitemenetlus. Ent sellele kaebusele ootab ta vastust siiani.

Saadeti posti teel

Justiitsministeeriumi esindaja Priit Talv kinnitab, et kohtutäitur edastas võlgnikule otsuse 10.04.2012 posti teel. „Kohtutäitur selgituste kohaselt on võlgnik menetluse alustamisel allkirjaga kinnitanud, et soovib ka otsuseid ja kättetoimetamist nõudvaid dokumente saada posti teel lihtkirjaga.”

Ruth aga väidab, et tema postkasti, mis asub lukustatud trepikojas ja kust pole kordagi midagi kaduma läinud, ei ole seda vastust laekunud. Seda dokumenti, kus oleks Ruthi allkiri, millega ta kinnitab, et on nõus edaspidi saama kõik dokumendid lihtkirjadena, ei ministeerium ega kohtutäitur ise ei ole nõus avaldama.

Justiitsministeeriumist selgitati, et kohtutäitur otsusega tema kaebuse kohta on võlgnikul võimalik tutvuda kohtutäitur büroos. ●

SOOME KUTSUTAKSE NATO ÕHUTURVET PAKKUMA?

Soome on sel aastal NATO juhtimisel Balti riikides õhuturbe tagamist harjutanud. Soome parlamenti riigikaitsekomisjoni esimees Jussi Niinistö arvas eile, et eeldatavasti kutsutakse

põhjanaanbrid mingil hetkel Balti õhuturbemissioonist osa võtma. „Mis puutub Balti riikide õhuturbesse, siis on selge, et NATO palub Soomet sinna.” Delfi

JANUKOVÖTŠ EDUKAS

Eile ennelõunaks oli Ukrainas üle loetud 98,01% parlamendi-valimistel antud häältest. Juhtis president Viktor Janukovõtš Regionide Partei, 30,23 protsendiga häältest. ERR

KREEKA IKKA HÄDAS

Kreeka ei täida tulevaks aastaks seatud finantseesmärgi, vahendas Reuters. Riigi SKT langeb 4,5 protsenti, mistõttu kasvab riigi võlakoores rekordilise 189,1 protsendini SKT-st. EPL

Lauri Tankler vahendab USA valimisi koha pealt

Obama vs. Romney
 Juba järgmisel teisipäeval valitakse USA-s presidenti, Eesti Päevalehe ajakirjanik läks eile kohale.

Raimo Poom
 raimo.poom@epl.ee

Supertorm Sandy tõttu tekkis paar päeva tagasi USA presidendivalimisteks kohale sõita plaaninud Eesti Päevalehe ajakirjanikul Lauri Tankleril küsimus, kas tema lennud üle Atlandi ikka toimuvad. Asi polnud veel sada protsenti kindel isegi eile hommikul Tallinnast lahkudes. Kuid lõuna paiku saime Lauri telefonitsi käte Helsingi lennujaamast, kus talle just teatati, et kiirustagu nüüd avatud lennuvärvasse.

●● Kuhu kavatsed USA-s minna ning mida õnnestub valimiste eel lähemalt näha?

Ma loodan, et jõuan kõigepealt New Hampshire'i osariiki Manchesteri linna, kus antakse võimalus kokku puutuda spetsialistidega, kes uurivad valimiste erinevaid aspekte. Näiteks on seal Demokraatliku Partei kampaania raha kogujad – saab vaadata, kuidas USA-s valimiskampaaniaks raha saadakse võrreldes näiteks sellega, kuidas Eestis seda tehakse. Teisisõnu näha ja võrrelda valimiste n-ö kõrgipoolt.

Aga kõigepealt pean sinna muidugi jõudma. Kahjuks on supertorm Sandy natuke kaid kodaratesse puhunud, kes teab, mis hetkel ma sinna esimestesse punktidesse jõuan. Lootus on siiski, et selle loo ilmumise ajal olen ikka juba New Yorgis.

●● Kus oled päris valimiste päeval?

Päris valimiste päeval on meil

Eile Tallinnast startinud Lauri Tankler on ajalehe ilmumise ajaks juba USA-s.

Foto: Tiit Blaht

organiseeritud selline võimalus, et näha, kuidas käivad valimas vabariiklaste presidendikandidaat Mitt Romney ja tema asepresidendikandidaat Paul Ryan. Nemad lähevad

tavasti saab ka võrrelda, mille poolest erineb siis ameeriklaste valimispidu eurooplaste ja meie omadest.

●● Peamine, kust sinu nähtu ja kuuldu kohta lugeda saab?

Loodan panna asju üles Delfi kodulehel asuvasse blogisse. Ja kindlasti kirjutan Eesti Päevalehte pikemaid lugusid. Aga blogit ja minu Twitteri kontot –

twitter.com/LauriTankler – saab jooksvalt vaadata ja näha, kui kaugel ja kus ma olen.

●● Kui suur saladus pole, siis kumma kandidaadi poolt hää-

Minu Twitteri kontol saab jooksvalt vaadata ja näha, kui kaugel ja kus ma olen.

siis valima järgmise teisipäeva hommikul Bostoni kandis. Ning samal õhtul lähen nende valimispeole, kus näen, mis olukord kujuneb. Aga loode-

letaksid ise, kui sul selline võimalus oleks?

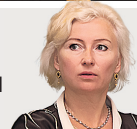
Minu sõprade jaoks pole suur üllatus, et olen pikalt olnud suur Barack Obama fänn. Jälginis tema võimuletulekut ja kampaaniat eelmise kord ning ega ka seekord pole erinev. Kuigi on palju asju, kus ma pole nõus kummagi kandidaadiga, siis kui on valik nende kahe vahel, kaldun ka seekord veidi euroopalikumate väärtuste ja süsteemide ehk Obama poole.

Lauri Tankleri reisi aitab Eesti Päevalehel ja Delfil kohapeal korraldada USA välisministeeriumi Foreign Press Office. ●

Kuritegelikud Vene ametnikud tuleb EL-i piiri taha jätta

Eurosaadiku aruanne

Kristiina Ojuland
 ALDE

Europarlamendi liige Kristiina Ojuland kirjutab, mis kasu toob tema toel sündinud Sergei Magnitski raport.

16. novembril möödub Sergei Magnitski traagilisest surmast kolm aastat. 37-aastane jurist suri pärast piinamisi eeluurimisvanglas. Tema kafkalik „süü” seisnes selles, et ta avastas 230 miljoni dollari suuruse maksupettuse, millega olid seotud mitmed kõrge riigiametnikud. Selle asemel et seaduserikkujad vastutusele võtta, arreteeriti hoopis Magnitski ja teda sunniti oma ütlustest loobuma. Oma väärtustele kindlaks jäämine sai tal aga saatuslikuks.

Selge on see, et Magnitski juhtum on tähendusrikkam kui üksikisiku tragöödia organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemisel. Tema saatus peegeldab ka laialdast korruptsiooni ning sõltumatu kohtusüsteemi puudumist Venemaal.

Kaalul oli Venemaa maine

Ainuüksi Euroopa parlament on alates 2010. aastast võtnud vastu kolm resolutsiooni, kus Magnitski juhtumit on mainitud ning kutsutud Vene võime üles teostama põhjalikku uurimist. Selle aasta aprillis kirjutas Euroopa Nõukogu president Herman van Rompuy kirja toonasele presidendile Dmitri Medvedevile, milles rõhutas, et Magnitski surma uurimine on seotud Venemaa mainega rahvusvahelisel tasandil ning on märgiks õigusrriigi ning õiglase kohtusüsteemi olemasolust. Vaatamata jätkuvale survele, pole sellele kirjale siiani veel vastatud.

Magnitski surmaga seotud süüdlased on endiselt oma ametikohtadel ning jätkavad oma kuritegelikke tegevust. Nad reisivad EL-is, nad raiskavad oma musta raha EL-is, nad ostavad kinnisvara EL-is ning nad saavad oma lapsed siia koolidesse.

Minu koostatud raport, mis võeti 23. oktoobril Euroopa parlamendi poolt vastu, soovib EL-i liikmesriikidel nimetatud privileege piirata. Viisake-

lud ning varade arestimine on konkreetsed sammud, mida tuleb astuda, et seista EL-i väärtuspõhise poliitika eest.

Putini režiim on pööranud selja demokraatlikele väärtustele ning lasknud korruptsioonil sügavalt juurduda Venemaa valitsemises. Transparency International 2011 aastaraporti järgi on Venemaa koos Nigeeriaga korruptsiooni leviku edetabeli tagumises otsas. Seetõttu Putini soov saada EL-iga viisavabadus „siniste passide” omanikele ehk valitsusametnikele esindajatele on hetkeolukorras täiesti põhjendamatu.

Euroopa parlamendi reaktsioon on praeguses olukorras olnud väga selge. EL ei tohi aktsepteerida säärast käitumist ja see raport on märk meie solidaarsusest Vene rahvaga, kes hetkel püüdleb tõelise demokraatia poole.

Minult on küsitud selle raporti mõju kohta Eesti-Vene

Magnitski surmaga seotud inimesed on jätkuvalt oma ametikohtadel.

suhetes ning ma olen vastanud, et sellel on sama mõju, mis Portugali-Venemaa või ükskõik mis teise liikmesriigi ja Venemaa vahelistes suhetes. Kindlasti ei ole see mõeldud suhete halvenemiseks, vaid pigem on see abivahend Venemaal levi-va korruptsiooni piiramiseks.

Magnitski raportil oli Euroopa parlamendis väga laialdane toetus ning asjaolu, et mind selle raportööriks valiti, oli väliskomisjoni otsus. Nii Eesti kui ka teiste EL-i riikide jaoks on nii majanduslikult kui ka julgeoleku seisukohalt oluline, et Venemaa austaks õigusrriigi põhimõtteid ning kaitseks oma kodanike inimõigusi. Seetõttu ei tuleks rääkida mitte selle mõjust Eesti-Vene suhetele, vaid hoopis sellest, kuidas EL-i ja Venemaa suhted saaksid areneda mõlemale osapoolele kasulikus suunas.

Venemaa demokraatlik opositsioon on julgustanud meid seda soovitus viivitamatult vastu võtma, sest see on nende Vene kodanike heaks, kes tahavad elada õigusrriigis. On aeg vastata nende soovidele ning kehtestada nimetatud piirangud. ●

Ameeriklased toibuvad tormist

USA

Miljonid inimesed USA kirdeosas asusid eile likvideerima võimsa tormi Sandy tekitatud kahjustusi olukorras, kus elektrivarustus New Yorgi kandis ei taastu täielikult ilmselt veel lähipäevilgi.

Varem Kariibi saartel umbes 70 inimest võtnud torm nõudis Põhja-Ameerikas lisaks veel umbes 50 elu –

ilmselt pole veel kõiki hukkunu- ning tekitas eri hinnangutel ainuüksi USA-s kümnete miljardite dollari- te ulatuses kahjustusi. Tormi tipp hetkel jäi elektrit 8,2 miljonit majapidamist, maru- tuulest, paduvihmast ja üle- ujutusest enim haaratud piir- konnas peatus peaaegu kogu transport.

New Yorgis ei olnud eile veel lootust taastada liiklust

metroos, millest olulise osa ujutas vett täis enam kui nelja meetrini ulatunud tõusulaine. Bussid said tasapisi siiski liikuma hakata. Avati ka New Yorgi peamised JFK ja Newarki lennujaamad, mitte küll kõi- giks lendudeks.

Kuigi osa Manhattanist oli eilegi elektrita, teatasid Wall Streeti börsid siiski kauplemi- se jätkamisest pärast kahepäe- vast pausi.

Ilmselt ühed dramaatilise- mad Sandyt meenutama jää- vad kaadrid ongi elektrita, üleujutatud, kohati põlenud ja kõikvõimalikke tormikah- justusi saanud New Yorgist. Kuid mõistagi oli purustus- ja traagikat kogu hiigeltormist räsitud piirkonnas, sealhulgas ka kaugel sisemaal Appalachi mägedeni välja, kus maru- töi kaasa suured lumesajud. ●
Kaivo Kopli

180° pööre

Estonian Air jääb lendama vähem kui kümnesse sihtkohta

Eesti rahvuslikus lennufirmas sai eile läbi järjekordne kidur periood. See algas eelmise aasta juunis, kui nõukogu valis ettevõtet juhtima Tero Taskila. Täna on 33 200-eurost kuupalka teeninud Taskila töötu, kuid ta pangaarvele laekus lepingu ennetähtaegse lõpetamise tõttu veel ligi 100 000 eurot. Aga kuidas tuleb toime Estonian Air?

Kadri Paas
kadri.paas@delfi.ee

Sama kiirelt nagu lõppes Taskila karjäär Estonian Airis, sai otsa ka tema pakutud strateegia suurendada Estonian Airi koduturgu Skandinaavia reisijatega, keda läbi Tallinna nii Euroopasse kui ka idapoolsetesse riikidesse lennutada. Ühtlasi astus ametist tagasi Taskila plaani heaks kiitnud Estonian Airi nõukogu.

See üsna loogiline idee (arvestades, kui vähe on Eestis potentsiaalseid lennureisijaid) kukkus aga kolinal läbi. Eelmise aasta üheksa kuuga oli Estonian Airi käive 58,7 miljonit eurot ja kahjum 11,2 miljonit. Käesoleva aasta üheksa kuuga oli Estonian Airi müügitulu 70,4 miljonit eurot, sellest kolmandas kvartalis 26,6 miljonit. Kahjum ulatus aga juba 20,2 miljoni euroni, millest kolmandas kvartalis tuli 5,3 miljonit.

Kõike tuleb kärpida

Ühesõnaga, ei midagi rõõmustavat. Kuigi ainult tegevjuht Taskilale näpuga näitamise asemel võiks ka küsida, kui pädev oli nõukogu, kes kinnitas soomlase särasilmil maha müüdnud ettepanekuid.

Eile Tero Taskilat enam ettevõtte peakontoris polnud. Ta oli taandunud isiklikku kindlusesse Tabasalu kandis asuvas Lucca keskuses – kahekorralisele heledates toonides villasse. Koputame, kostab laste naeru ja jooksumüdinat. Ukse vahelt pistab pea välja väike poisike, ema tema selja taga. „Ei, Tero, ei saa rääkida. Meil on külalised. Ei, te ei või oodata,” naeratab Taskila kaasa.

Maja ees seisab kolm kallist autot: Range Rover, Audi sedan ja Mercedes Benzi maastikuauto. Mõne aja pärast astuvad majast välja kaks jopedes meest. Üks neist on Taskila. Ta

istub Range Roveri kõrvalistmele. Semu läheb rooli. Mõlemad naeratavad laialt ja sõidavad minema. Pealtnäha ei ole Taskila löödud mees. Ta ei loobunud ka ligi 100 000-eurosest lahkumishüvitisest, kuigi lennufirma nõukogu esimees Erkki Raasuke soovitas tal selle peale mõelda.

Raasuke, Estonian Airi finantsjuht Wade Stokes ja tänasest lennufirma uueks tegevjuhiks määratud rootslane Jan Palmér andsid eile avalikult aru, mida sügavas kriisis vintskleval ettevõttega peale hakata.

Palju variante ei ole ega tule. Kui Eesti riik soovib tavaseid ühendusi teiste riikidega mingilgi määral säilitada, peab emotsioonid maha suruma ja asjale väga pragmaatilist lähenema.

Peatselt tuleb töötajaid koondata, niigi väikest lennukiparki veelgi vähendada ja ka lennuliinide arvu koomale tõmmata, räägib Raasuke. Estonian Air lendab tulevikus ainult tõeliselt olulistesse siht-

Estonian Airil jääb alles umbes sama palju liine, kui oli 1991 tegevust alustades.

Raasukese väitel tegutseb ettevõtte praegu nädala, kuu ja kolme kuu kaupa.

punktidesse. Sellised paigad on tema sõnul Brüssel, Amsterdam, Kopenhaagen, Oslo, Stockholm, Vilnius, Moskva ja Peterburi.

Estonian Air ei suuda konkureerida ei Lufthansa ega ka Briti odavlennufirmadega. Saksamaale ei lennata üldse,

ära jäävad ka juba välja kuulutatud lennud Londonisse ja Göteborgi. Tartlased ei saa enam Tallinnast lennukiga koju ja soomlastele jääb edaspidi ainult mälestus lennudest Joensuu ja teistesse pisematesse linnadesse. Isegi Helsingi liin läheb ajalukku. Ees ootav olukord sarnaneb veidi 1991. aastaga, kui Estonian Airi lennugraafikus oli kümme liini.

Elukogenud uus juht

Estonian Airi tänasest tööle hakkaval juhil, rootslasest pensionäril Jan Olof Palméril (62) on mitmekümneaastane kogemus lennundussektorist. Muuseas on ta üsna hiljuti juhtinud ka kahte lennufirmat, mis läksid pankrotti. 2011–2012 juhtis Palmér Cimber Sterlingut, mis pankrotistus tänavu mais. 1993–2007 oli ta Skywaysgruppeni juht. See ettevõtte pankrotistus samuti sel aastal.

Raasuke annab mõista, et põhimõtteliselt leiaks ka Eestist suurepäraseid administraatoreid ja tippjuhte, aga samas on ettevõtte olukord nii vilets, et omanikul ei ole enam aega oodata ega umbmääraselt loota. Seepärast võeti ametisse pikaajalise lennundusalase töökogemusega Palmér.

Estonian Airi kunagine peadirektor Erki Urva rääkis, et Jan Palméri juhitud ettevõtte olid lennunduses tuntud. „Need on lennundusmaastikult juba kadunud, aga miks

need ettevõtted kadusid, ei ole nii mustvalgelt kirjeldatav,” lisas ta.

Urva teada üritasid idapoolsed investorid Cimber Sterlingus sarnaselt Estonian Airiga juurutada agressiivsemat strateegiat, kuid lõpetasid lõpuks ettevõtte rahastamise.

„Skyways on Skandinaavia lennunduses olnud väga pikka aega ja väga tõsiselt võetav kohalik tegija, nii et ma selle koha pealt küll mingeid paralleele ei tooks,” ütles Urva.

Palméri põhipalk ei küüni Taskila ülekuldamise lähedalegi. Uus juht hakkab teenima 21 500 eurot kuus ning erinevalt Taskilast, kellel oli töölepingusse sisse kirjutatud ka kolme kuupalga suurune lahkumishüvitis lepingu ennetähtaegse lõpetamise korral, ei saa Palmér sellele loota.

Vastupidi, Raasukese väitel tegutseb ettevõtte praegu eriti lühikeste ja operatiivsete perioodide kaupa: nädala, kuu ja kolme kuu kaupa. Teisisõnu – Estonian Airi nõukogu jätkab koos uue tegevjuhiga tööd ettevõtte keskpika tegevuskavaga.

Selle töö tulemused esitatakse majandus- ja kommunikatsiooniministrile hiljemalt novembri lõpuks. Ning Raasukese sõnul on Estonian Airi nõukogu liikmete soov, et ettevõtte edasist tegevuskava hindaks uuendunud nõukogu. ●

ÜKS KÜSIMUS

Mis saab Estonian Airi lendudele ette ostetud piletitest?

Estonian Airi pressikonverentsil selgitas Erkki Raasuke, et esmajärjekorras hakatakse vaatama, kui palju pileteid on liinidele ostetud, et teada saada, millal sihtpunkte sulgema hakata. Praeguseks on juba selge, et Estonian Air ei hakka lendama Londonisse ega Göteborgi ning suletakse Tartu, Joensuu ja Helsingi liinid. Kõik inimesed, kelle lennud tühistatakse, saavad kas raha tagasi või leiab Estonian Air neile alternatiivse mooduse sihtkohta jõudmiseks, lubas Raasuke. **Ann-Mari Nergi**

-1- Estonian Airis tänasest tööle asuv uus tegevjuht Jan Olof Palmér oli eileks pressikonverentsiks ette valmistunud ja käsitsi valmis kritseldanud isegi väikese kõne, mida ajakirjanikele esitada.

-2- Jan Palmér (vasakul) ja Estonian Airi tagasi astunud nõukogu esimees Erkki Raasuke lubasid eile, et otsused on rasked, aga siiski veel mitte fataalsed. Tõenäoliselt jätkab koos ülejäänud nõukoguga tagasiastumispalve esitanud Raasuke majandusminister Juhan Partsi soovil esimehena ka Estonian Airi uues nõukogus.

Fotod: Andres Putting

KURSIMUUTUS IGAL AASTAL

Lennukad strateegiad

2009. aastal teatas Estonian Air, et lähiaastate strateegia keskendub lennufirma põhitegevuse – lennutegevuse – efektiivsemaks muutmisele. „Strateegia näeb ette firma restruktureerimist ning loobumist väheefektiivsetest kõrvaltegevustest nagu maapealne teenindusüksus,” selgitas toonane tegevjuht Andrus Aljas.

2010. aastal tutvustas nõukogu esimees Joakim Helenius uut nn pörkestrateegiat, mis pidi toetuma Eesti asemel suures määral Poola ja Leedu lennuregule, kus plaaniti teha vahemaandumisi. Vilniuse lennujaama oli tabanud just Leedu lennufirma FlyLAL pankrotistumine ja Poolas oli Varssavi kõrval

neli suurt linna, mis häid ühendusi ei pakkunud.

2011. aasta kasvustrateegia saabus koos Air Balticust tulnud uue tegevjuhi Tero Taskilaga, kelle nägemus oli tuua Tallinna Põhjamaade väikelinnadest transiitreisijad, kes siit siis Euroopasse edasi lendavad. Riik investeeris Estonian Airi 30 miljonit eurot.

2012. aasta verivärske strateegia näeb ette keskendumist ainult vajalikele ja kasumlikele (ehk umbes kaheksale) sihtkohadele ning lennupargi ja töötajate vähendamisele juba uue, rootslasest tegevjuhi Jan Palméri juhtimisel. Täieliku uuenduse läbib ka ettevõtte nõukogu.

Ann-Mari Nergi

UUS RAHASÜST VAJAB VEEL KAALUMIST

Majandusminister Juhan Parts ootab lähinädalail järjekordset tegevuskava

Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ütles Delfile, et kuigi terve nõukogu ja tegevjuhi tagasiastumine on pretsedent, jääb ettevõtte põhiülesanne ikkagi samaks – lennufirma peab tagama lennuühendused elujõulisel ehk kasumlikul moel.

„Kui ettevõtte on kahjumis, siis tuleb liinivõrk vaadata üle nii, et

sel oleks majanduslik perspektiiv ja ettevõtte peab aktsionäri ette tulema konkreetse, detailideni läbi töötatud tegevuskavaga,” lausus Parts, kelle sõnul on lahkuv nõukogu palunud selleks aega veel paar nädalat.

Minister avaldas lootust, et Estonian Airi nõukogus jätkavad senine nõukogu esimees Erkki Raasuke ja liige Märten Vaikmaa, kes nimetati sinna alles juunis.

Kui palju on riik valmis lennufirmasse raha juurde panema? „See on liiga varajane küsimus. Kui ettevõtte tuleb aktsionäri juurde ettepanekutega tegevuskava osas ja rahaliste vajadustega, siis me saame üldse arutada, siis on see õige koht. See võtab aega veel nädalaid,” sõnas Parts.

Riina Kallas

KOMMENTAAR

Air Balticus on seis parem

Eile külastas Tallinna lätlaste Air Balticu tegevjuht Martin Gauss (pildil), kes ei avalikustanud küll firma täpset seisu, kuid kinnitas, et võrreldes Estonian Airi käibe- ja kahjuminumbriga on nad palju-palju paremas seisus.

„Me teenisime juuli-, augusti- ja septembris juba kasumit ning aasta lõpeb eeldatavasti väiksema kahjumiga, kui julgeme loota,” rääkis ta. Eelmisel aastal firma sügavast kahjumist välja toomiseks koostatud äriplaani on Gaussi sõnul isegi ette jõutud, sest kui algul räägiti 2012. aasta lõpetamisest 54 miljoni euro suuruse kahjumiga, siis nüüd kahaneb see eeldatavalt 47 miljoni euro peale. „Järgmisel aastal tahame jõuda 22 miljoni euro suuruse miinuse ni ning juba 2014. aastaks vähemalt kuue miljoni euroga kasumisse,” tutvustas ta sihte.

Estonian Airi eile avalikustatud uut strateegiat ei soovinud Gauss veel hinnata, kuid märkis, et kuna Eesti on Air Balticule tähtis turg ja

Eesti oma lennufirma liine kokku tõmbab, tuleb kindlasti kaaluda ka otselendude võimalust Tallinnast, mitte ainult reisijate ettevõtmist Riia lennujaama.

„Talvise graafikus lendame neli korda päevas Riia ja Tallinna vahet, võib-olla tuleb sellelegi midagi juurde lisada,” pakkus Gauss. „Mina sooviks muidugi näha Estonian Airi ja Air Balticu vahel koostööd, aga selleks peavad mõlemad omanikud rohelise tule andma. Kuna praegu toimuvad Estonian Airis nii suured muudatused, peame koostööd rääkimisega lihtsalt ootama.”

Ann-Mari Nergi

AS Saku Maja elektrienergia võrgutasude ja võrguteenusega seotud lisateenuste uued hinnad

Uued võrgutasud alates 01.02.2013 Konkurentsiameti kooskõlastus 24.10.2012 otsusega nr 7.1-5/12-043

	Ühik	Tariff
Võrguteenuste hinnakiri madalpingel liitumispunktis kuni 63 A (k.a.)		
Võrguteenus põhitariifiga		
edastamisetasu põhitariifiga	€senti/kWh	5,51
Võrguteenus ajatariifiga		
edastamisetasu päevatariifiga	€senti/kWh	6,43
edastamisetasu öötariifiga	€senti/kWh	3,74
Võrguteenus põhitariifi ja püsitasudega		
edastamisetasu põhitariif	€senti/kWh	3,61
edastamisetasu päevatariif	€senti/kWh	4,12
edastamisetasu öötariif	€senti/kWh	2,38
võrguühenduse kasutamise ampripõhine tasu	€/A kuus	0,41
Võrguteenuste hinnakiri madalpingel liitumispunktis üle 63 A		
Võrguteenus põhitariifiga		
edastamisetasu põhitariifiga	€senti/kWh	3,75
Võrguteenus ajatariifiga		
edastamisetasu päevatariifiga	€senti/kWh	4,43
edastamisetasu öötariifiga	€senti/kWh	2,62
võrguühenduse kasutamise ampripõhine tasu	€/A kuus	0,3
Reaktiivenergia võrku andmine	€senti/kvarh	0,6
Reaktiivenergia müük kliendile	€senti/kvarh	0,58
Võrguteenusega seotud lisateenuste		
	Ühik	Tariff
Tarbimiskoha sisselülitamine peale võla tasumist 48h jooksul	€/tk	60,78
Tarbimiskoha sisselülitamine peale võla tasumist 24h jooksul	€/tk	69,93
Arveldusnäidu tootmine	€/tk	4,17
Arveldusnäidu võtmine AS Saku Maja või kliendi soovil	€/tk	7,5
Põhitariifisele hinnapaketi üleminek	€/tk	25,81
Ajatariifisele hinnapaketi üleminek (ei sisalda materjale)	€/tk	27,48

VILJANDI windows • doors

AS Viljandi Aken ja Uks on suurim puidust aknaid ja ukste tootev ettevõtte Baltikumis.

Oleme Viljandi üks suurimaid tööandjaid, kes müüb oma toodangust ca 90 % väljaspool Eestit. Peamisteks sihtriikideks on Rootsi, Soome, Norra ja Taani. Kokku ekspordib AS Viljandi Aken ja Uks oma toodangut seitsmesse riiki.

Vajame Tallinna esindusse

JÄRELMÜÜGIJUHT

kelle tööülesandeks on Rootsi, Norra ja Taani klientide paigaldustööde organiseerimine ning reklamatsioonide käsitlemine ja lahendamise.

Kandidaatidelt eeldame:

- ehitusalaseid teadmisi ning töövõtete tundmist
- head tasemel rootsi või norra keele oskust nii kõnes kui kirjas
- head suhtlemis- ja veenmisoskust
- arvuti kasutamise oskust

Pakume:

- huvitavat ja mitmekülgset tööd
- arenemisvõimalusi
- konkurentsivõimelist töötasu + tulemustest sõltuvat lisatasu

CV saata hiljemalt 14.novembril 2012 a. aadressil AS Viljandi Aken ja Uks, Puidu 6, 71020 Viljandi märgusõna "järelmüügijuht" e-mailil: vau@vau.ee või faksile 433 0613.

Sagedane haigus vajab

Immuunsüsteem

Lapse sagedane nohu, köha ja palavik võivad olla hoopis märgid immuunpuudulikkusest.

Kaire Talviste

kaire.talviste@ep.ee

Inimese immuunsüsteem on keeruline kompleks. Kui mõni selle komponent ei toimi normaalselt või puudub sootuks, on tegu immuunpuudulikkusega. Siis ei suuda organism end nakkuste vastu piisavalt kaitsta.

Ida-Tallinna keskhaigla allergoloog-immunoloog Krista Ressi sõnul pole immuunpuudulikkusel üht unikaalset haigustunnust. Ent sellele võivad viidata nii korduvad keskkõrva-, põsekoopa- ja kopsupõletikud, paar-kolm olulise efektita antibiootikumiravi, kasvu- ja kaaluübe vajakajäämine, korduvad sügavad naha- või siseorganite põletikud, pidev seeninfektsioon suus ja teised sedalaadi probleemid. Ka periooditi näo piirkonnas või jäsemel tekkivad võivad viidata immuunsüsteemi häiretele. „Kõik see räägib sellest, et inimese immuunsüsteem ei suuda tagada piisavat kaitset infektsioonide eest. Samas ei pruugi immuunpuudulikkuse korral

olla häiritud mitte üksi kaitse infektsioonide vastu, vaid inimesed muutuvad oluliselt vastuvõtlikumaks ka põletikuliste ja kasvajaalaste haiguste suhtes,” ütleb Ressa.

Ka täiesti terve immuunsüsteemiga lapsed põevad lasteaiacalisena korduvaid hingamisteede infektsioone, kuid paranevad neist koduste vahendite abiga tavaliselt kiiresti.

Immuunpuudulikkus võib olla kaasasündinud (ehk primaarne), ent võib tekkida ka infektsioonide (nt HIV-nakkus) või mõne ravimi kõrvalnähtuna (sekundaarne). Ajutist

dulikkused soodustavad suurt rühma geneetilistest häirest tingitud haigusi. Kõige sagedamini esineb antikehapuudulikkus: immuunsüsteem ei suuda toota antikehi (immuunglobuliini). Aastatega võib immuunpuudulikkusest tingitud haiguspilt muutuda, ent iseeneslikku paranemist ja haigusest „välja kasvamisest“ ei toimu, selgitab Ressa.

Kaasasündinud haigus

Raskemate haigusvormide korral puuduvad patsientidel antikehad ja neid tootvad immuunsüsteemi rakud sootuks. Seetõttu tekivad potentsiaalselt eluohtlikud infektsioonid. Kui raskem immuunpuudulikkus avaldub tavaliselt juba paari esimese eluaasta jooksul, siis veidi kergemad haig

usvormid võivad endast märku anda alles 50–60-ndates eluaastates.

Primaarse immuunpuudulikkusega patsiente on maailmas vähemalt 10 miljonit. Kui arvestada kõiki immuunpuudulikkuse vorme, siis esineb haigust keskmiselt ühel inimesel 500-st. Raskemaid vorme, mille korral haigus häirib oluliselt elukvaliteeti, võib esineda keskmiselt ühel inimesel 8000–10 000-st. „Kahjuks

Primaarse immuunpuudulikkusega patsiente on maailmas kümme miljonit.

immuunsüsteemi funktsioonilangust võivad põhjustada ka stress, suitsetamine, alatoimus ja kirurgilised operatsioonid. Kindlasti peaks immuunpuudulikkuse võimalusele mõtlema juhul, kui seda on esinenud lähisugulastel, sest nende haiguste tekkes on pärlikkusel oluline roll.

Praeguseks on kindlaks tehtud üle 200 immuunpuudulikkuse vormi. Primaarsed ehk kaasasündinud immuunpuu-

Ida-Tallinna keskhaigla allergoloog-immunoloog Krista Ressa Foto: erakogu

jääb suurem osa immuunpuudulikkusega haigeid õigel ajal diagnoosimata, seda ka Eestis. Põhjuseks võib olla nii vähenenud teadlikkust immuunpuudulikkusest kui ka haiguse väga varieeruv kliiniline pilt,” arwab Ressa.

Diagnoos ja ravi

Sageli kuulub haiguse avaldumise kuni diagnoosimise aastaid, turingute järgi 5–12 aastat. Raskete immuunpuudulikkuse vormide puhul võib ravita jäänud inimene nakkuste tagajärjel üsna noorelt surra. Kergemate vormide korral võivad korduvad infektsioonid ja põletikud põhjustada organites püsivaid kahjustusi. Need soodustavad omakorda uusi haigestumisi ja vähendavad oluliselt inimese elukvaliteeti. „Hilinenud diagnoosimise või ebaadekvaatse raviga kaasnevad püsivad organkahjustusi enam taaspõrduvaks muuta ei saa. Samas adekvaatse ravi korral saab enamik patsiente elada normaalselt, täisväärtuslikku elu,” julgustab Ressa.

Ida-Tallinna keskhaiglas on möödunud aastast avatud spetsiaalne üksus, kus töötavad süvendatult immuunsüsteemi funktsioneerimist õppinud, kliinilise immunoloogia residentuuri lõpetanud arstid. Kuna haiguse õigel ajal avastamisel on määrav täht-

«Negatiivsed kalorid»

Kuldaväärt inimene aitas väikelinna elanikel muutuda saledamaks!

Norras asuva väikese Ålesundi linna elanikud nimetavad neid tablette «negatiivsete kaloritega tablettideks». Need tabletid on imelise mõjuga neile, kes peavad dieeti. Teaduslikult on seda põhjendatud nii: **Mulberry™** koostises oleva valge mooruspuu lehtede ekstrakt vähendab suhkru omastamist organismis ning kroom hoiab normaalselt glükoositaset veres, tõhustades süsivesikute, rasvade ja valkude ainevahetust. See tablett on loodud toidust suhkru omastamise vähendamiseks ja glükoosisisalduse tasakaalustamiseks organismis.

Johnny Petersen on Norras asuvas imekaunis 40 000 elanikuga väikelinnas apteegi omanik. Viimastel aastatel on sadadel selle väikelinna elanikel, kes pöördusid soovitud saamiseks hr Peterseni poole, õnnestunud reguleerida oma kehakaalu.

Ostja küsis soovitud

Kõik algas ühel 2007. aasta suvepäeval, kui Johnny juurde tulnud ostja küsis, kuidas võidelda liigse kehakaaluga ning tasakaalustada suurenenud glükoosisisaldust veres. Härra Petersen teadis juba ülikooliajast, et tervisele võib olla väga kahjulik isegi väike glükoositaseme tõus, seetõttu soovitas ta proovida **Mulberry** tablette. Kui võtta tablett enne sööki, siis aitavad selles olevad ained (kroomi pikoliinaat ja mooruspuu lehtede ekstrakt) reguleerida suhkru omastamist toidust ja hoida normaalselt glükoosisisaldust veres. See ongi põhjus, miks Ålesundi elanikud nimetasid neid «negatiivsete kaloritega tablettideks».

Fantastiline efekt

«Enne iga söögikorda tuleb võtta üks **Mulberry** tablett. Nii minu klient kui ma ise märkasime õige pea, et **Mulberry** tablettide pikaajalisel tarvitamisel ei pärsi nendes olevad toimeained mitte ainult suhkru omastamist organismi poolt, vaid neil on veel üks fantastiline efekt – need aitavad reguleerida kehakaalu,» jutustab hr Petersen.

Hea uudis levis kiiresti

Kliendi sõbrad, töökaaslased ja naabrid, kes seda uudist kuulsid, külastasid samuti hr Peterseni Ålesundis asuvat apteeki, et osa saada selle toote fantastilisest mõjust, mis linnas kulutulena levis.

Tegi rõõmsaks sadu inimesi

«Ma loodan, et mõne viimase aasta jooksul on mul õnnestunud rõõmustada sadu Ålesundi ja selle ümbruse elanikke. Pärast **Mulberry** tablettide proovimist tulevad mu kliendid tagasi. Nad toovad sageli kaasa oma sõpru ja pereliikmeid ning ostavad rohkem

kui ühe paki **Mulberry** tablette. Mu kliendid tunnevad rõõmu sellise võimaluse üle ning minul on hea meel näha neid ilusate ja õnnelikena,» tõdeb hr Petersen.

Kust saab osta Mulberry tablette?

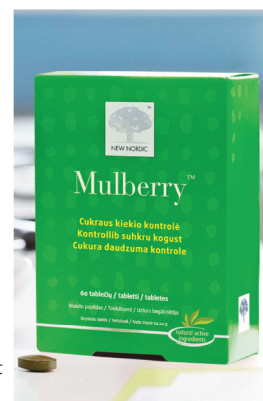
Originaalseid **Mulberry** tablette saab osta apteegist või tootja kodulehelt www.newnordic.ee.

Kas teil on küsimusi?

Kui tahate saada rohkem infot, helistage telefonil 684 3838 või külastage kodulehte www.newnordic.ee.

Ettevõtte New Nordic kõigil preparaatidel on hõbedase puu logo. Hõbedane puu pakendil – see on garantii, et preparaat vastab New Nordic kõige kõrgematele kvaliteedi ja ohutuse standarditele. New Nordic hoolib ümbritsevast keskkonnast ja inimestest.

Kuidas valge mooruspuu lehed toimivad?

Valge mooruspuu lehed sisaldavad bioloogilist ja looduslikku ainet, mida kogus glükoosi.*
giliselt aktiivset looduslikku ainet, mida kogus glükoosi.*
nimetatakse DNJ (1-deoksojirimycin). * Kimura T et al.: Food-grade mulberry powder enriched with 1-deoxyjirimycin suppresses the elevation of postprandial blood glucose in humans. Agric Food Chem (2007) Jul 11, 55 (14) ib seedetraktis suhkru ja muude süsivesi-;5869-74

Ma katsetasin kõike, kuid kaaluosuti püsis kindlalt paigal!

Ålesundi linnas elaval Heidel ei õnnestunud kuidagi liigsetest kilodest vabaneda. Nagu paljud teisedki, armastas ka Heide väga maiustusi ja tundis end pidevalt näljasena.

«Mõni aasta tagasi kaalusin 85 kg. Minu jaoks oli seda tõepoolest liiga palju. Lisaks oli glükoosisisaldus veres väga kõrge, seetõttu otsustasin midagi ette võtta. Hakkasin pidama dieeti ja muutsin oma söömisharjumusi, kuid sellest ei piisanud. Kõigele vaatamata püsis kaaluosuti ühel kohal nagu oleks kinni kiilunud.

Keegi soovitas proovida **Mulberry** tablette. Hakkasin neid tarvitama eelmise aasta lihavõttepühade ajal ja ootasin kärsitult tulemust. Soovitud järgi võtsin ühe tableti enne iga söögikorda. Märkasin õige pea, et tugev magusaisu vähenes ja glükoosisisaldus veres muutus stabiilseks. Olen väga õnnelik, sest saan nüüd palju kergemini reguleerida oma kehakaalu!

uurimist

sus, on olulist rõhku pandud just diagnoosimisvõimaluste täiendamisele ja ajakohastamisele. „Arvestades meie riigi suurus ning suhteliselt väikest rahvaarvu on iseenesest mõistetav, et kõiki diagnostika- ja ravimeetodeid pole siin võimalik igapäevaselt rakendada. Koostöös väliskollegidega saame oma patsientidele aga kõik vajaliku kättesaadavaks teha,” kinnitab Ress.

Tegeldakse immuunsüsteemi ja teiste organsüsteemide kompleksse jälgimise ning raviga, et vältida organkahjustuste või kasvajaliste haiguste kujunemist. Infektsioonid tuleb seega alati korralikult välja ravida.

Nagu primaarse immuunpuudulikkuse ravi, nii sõltuvad ka tervisekäitumise soovitusel haigusvormist ja haiguse raskusastmest. Soovitusel saab patsient oma raviarstilt. Lisaks ravile tuleb hoolitseda selle eest, et haige toidulaud oleks mitmekülgne, et ta saaks korrapäraselt füüsilist koormust, viibiks värskes õhus ja puhkaks end korralikult välja. ●

10 Primaarse immuunpuudulikkuse ohumärke

Primaarse immuunpuudulikkuse korral esinevad lastel ja täiskasvanutel sagedased raskelt ravitavad nakkushaigused. Primaarse immuunpuudulikkuse esineb 1:500 inimese kohta. Kui kellelgi teist või teie tuttavatest esineb üks või enam allpool toodud ohumärki loetelus olevast seisundist, tuleks sellest kindlasti rääkida arstiga, et selgitada välja võimalik primaarse immuunpuudulikkuse olemasolu.

Käsitlavad ohumärke on väljastanud Jeffrey Modell Foundation Medical Advisory Board. Kätluse korral kindlasti soovitatav konsulteerida primaarse immuunpuudulikkuse spetsialistiga.
© 2010 Jeffrey Modell Foundation

Ida-Tallinna Keskhaigla • Pärnu mnt 104 • www.ist.ee

IMMUUNSÜSTEEM

Inimese immuunsüsteem on kogu keha haarav keeruline süsteem, mis kaitseb organismi haigustekitajate ja võõrvalkude eest. Immuunsüsteemi moodustavad erinevad rakud, mis koonduvad immuunorganitesse.

Immuunrakud, nagu ka kõik teised vererakud, arenevad luuüdis ühisest tüvirakust. Kuigi igal rakul on meie organismis tähta oma kindlad ülesanded, on

immuunsuse tagamiseks keskne roll just lümfisõlmedesse kogunevatel lümfotsüütidel. Need reguleerivad teiste rakkude tööd, aitavad tappa haigustekitajaid ja hävitada kahjustunud rakke. Lümfotsüüdid toodavad haigustekitajatega võitlemiseks ka spetsiifilisi kaitsekehi ehk antikehi.

Esimesteks elukuudeks saab beebi kaitse emalt. Viimastel rasedusnädalatel kanduvad

ema organismist lootele antikehad, mis kaitsevad väliskeskkonnast tulevate haigustekitajate eest. Sünnides on lapsel kõik immuunsüsteemi rakud, ent nende funktsioonid pole piisavalt arenenud. Sestap ei suuda laste, eeskätt enneaegselt sündinud laste immuunsüsteemi rakud kohe mikroobide ja viirustega võidelda.

Allikas: Krista Ress

Arstide jalajäljed alleel

Uudis

Tartu Teerajajate Alleele jäädvustati Tartu kliinikumi kopsukliiniku arstide Marget Savisaare ja Tanel Laisaare jalajäljed.

Tänavu esitati jäädvustamiseks 21 kandidaati, kelle hulgas valis žürii välja Eesti esimest kopsusiirdamist läbiviinud kliinikumi pulmonoloogi Marget Savisaare ja torakaalkirurgi Tanel Laisaare. Tanel Laisaare sõnul on tal väga hea meel selle üle, et juba teist aastat järjest otsustati tunnustada arste. „See näitab, et Tartus on arstid olulisel kohal ja Tartu arstide teod on jätnud jälje Eesti meditsiini arengusse. Lisaks on mul rõõm tõdeda, et on aru saadud asjaolust, et meditsiin on meeskonnatöö.”

Allee eesmärk on tunnustada linnaga seotud inimesi, kes on oma töö või teoga andnud märkimisväärse panuse linna arengu, tutvustamise või tunnustamise heaks. ●

Kliinikumi Leht

Kohanemisvõimelised prillid

Kui sul on progresseeruvate klaasidega prillid, saad nautida elu nii lähedalt kui kaugel!

alates **99** €/paar
Progresseeruvad prilliklaasid koos peegeldusvastase kattega

- lugemisprilliklaasid al. 28 €/paar
- bifokaalklaasid al. 40 €/paar

TALLINN, Räväla 6, Tõnismägi 16A, Merimetsa tervisekeskus, Paldiski mnt. 68A; TARTU, Tasku keskus Turu 2; PÄRNU, Rütüti 14, Pärnu keskus Aida 7; KURESSAARE, Kohtu 1, Auriga keskus Tallinna tn 88; HAAPSALU, Karja 7. www.normanoptika.ee

norman optika

- Toetab normaalsete, tervete juuste säilimist^{1,4}
- Toetab psühholoogilisi protsesse^{2,3}
- Aitab säilitada normaalset nägemist^{1,6}
- Aitab säilitada naha tervist^{1,6}
- Toetab kollageeni sünteesi²
- Toetab kilpnäärme normaalset funktsiooni⁴

KUIDAS TOETADA OMA KEHA - ainult ühe tabletiga päevas

- Toetab immuunsüsteemi normaalset funktsiooni^{1,2,4,6}
- Toetab happe-alus tasakaalu¹
- Toetab hormonaalse aktiivsuse regulatsiooni³
- Toetab normaalset fertiilsust ja reproduktsiooni¹
- Suurendab taimse päritoluga raua imendumist²
- Kaitseb rakke oksüdatiivsete kahjustuste eest^{1,2,4,5}
- Aitab vähendada väsimust²
- Toetab künte tervist^{1,4}

1: Tsink. / 2: C-vitamiin. / 3: B₆-vitamiin. / 4: Seleen. / 5: E-vitamiin. / 6: A-vitamiin.

Bio-Selenium+Zinc on Euroopas üks põhjalikumalt uuritud seleenipreparaat. Bio-Selenium+Zinc sisaldab patenteeritud orgaanilist seleenipärmi SelenoPrecise, millel on dokumenteeritud parim imendumine.

Taani kvaliteettoode firmalt
Pharma Nord
www.pharmanord.ee

Pakkumine kehtib NOVEMBRIS hästivarustatud apteekides.

ARSENAL VS. READING

Inglismaa liigakarika neljanda ringi mängus tegi Arsenal uskumatu esituse, kui tuli Readingu vastu välja neljavärvälisest kaotusseisust ning võites kohtumise lisaajal 7 : 5. **Delfi**

PAKKUMINE RONALDOLE

Paris-Saint Germain on valmis Cristiano Ronaldo eest Madridi Realile välja käima rekordilised 100 miljonit eurot. Ka olevat klubi nõus Ronaldole maksma soovitud 18 miljonit eurot aastas. **Delfi**

PORTUGALLANE JÄTKAB

Nõmme Kalju portugallasest kaitsja Jorge Manuel Ferreira Rodrigues pikendas eile klubiga lepingut veel kahe aasta võrra. Rodrigues sõnul on talle Kalju väga südamelähedaseks saanud. **Delfi**

NOOL ON EOK PRESIDENDI VALIMISTEL KALLASE TIIMIS

EOK presidendiks pürgiv Madis Kallas lõi eile käed Erki Noolega, kes on Kallasega koos nõus kandideerima EOK asepresidendiks. „Olen Noolest kogu aeg lugu pidanud, tema otsekohesust,

spordimehe hinge ja tegusmisjulgust hinnates. Loomulikult räägib tema kasuks ka riigikogu võimukoridorides orienteerumine, mis on samuti väga oluline,” rääkis Kallas. **Delfi**

Pohlakust peaministrini

Sporditoimetuse otsustas kokku panna nimekirja Eesti mõjukamatest sporditegelastest. Esikümnesse mahtus nii sportlasi, treenereid, spordijuhte, ärimahi kui ka poliitikuid. Kõige napimalt jäid välja Tallinna linnapea Edgar Savisaar, rahandusminister Jürgen Ligi, kergejõustikuliidu president Erich Teigamägi ja ärimees Oliver Kruuda. Mõistagi ei pretendeeri me lõplikule tõele, kuid allpool nimetatute teeneid ei saa kuidagi alahinnata.

Aivar Pohlak hoiab kõiki niite peos

Aivar Pohlak, kes 20 aastaga ehitas peaaegu tühja koha pealt üles spordiala, mis nüüdseks on harrastajate arvult tõusnud Eesti populaarseimaks, ei vääri üksnes kohata mõjulate spordiuinimeste esikümnes, vaid lausa selle eesotsas.

Kuigi Pohlaku tegevus piirdub esialgu vaid jalgpalliga, on tema mõju Eesti spordile kaugelt laiem. Polegi mõtet üles lugeda Pohlaku jalgpallialast mõju: jalgpalliklubi Flora sünnist kuni koondise muluse jõudmiseni EM-i play-off ringi ning jalgpallistaadioni ehitamisest kuni grandiossete plaanideni tuua Eestisse 2024. aasta EM-finaalturniir. Visionääri ja teerajajana tuntud vutijuhi plaanid on pea alati teoks tehtud, mis on temast ja tema juhitavast vutiliidust teinud eeskju kõigile Eesti spordialaliitudele.

Pohlaku kätte on koonduanud laia võrgustiku otsad, kust viivad niidid poliitikasse, mõjukate spordijuhtideni meil ja mujal, ärimeeeste tagatubadesse, vuti üleminekute raharohkesse maailma, kultuuri- ja maastikule ja isegi ajakirjan- duspõllule.

Sestap ärgem imestagem, kui järgmise kümne aasta jooksul kerkib Eestisse uus vuti rahvusstaadion 30 000 pealtvaatajakohaga, Eesti mängib EM-il, mõni siinne klubi eurosarjas. Enam ei aja Pohlaku mõtted kedagi naerma. ●

Urmas Sõorumaa toetab sporti

Spordi suurtoetajatest kerkis kõige eredamalt esile Urmas Sõorumaa, kes on oma ettevõtetega olnud eri sportlaste ja spordiklubide kõrval juba 1990. aastate keskpaigast – ajast, mil spordis oli raha väga vähe või ei olnud peaaegu üldse. Sõorumaal toetust saanud näiteks Kalevi korvpallimeeskond, Pärnu võrkpallimeeskond, Audentes, Gerd Kanter, Kaia Kanepi ja Aleksander Tammert, kui nimetada vaid eredamaid näiteid.

Sõorumaa on osalenud 2001. aastast Eesti olümpiakomitee täitevkomitee töös, ta on kuulunud autospordi ja võrkpalliliidu juhatusse. Tema suur armastus on tennis ning 2007. aastast kureerib Sõorumaa presidendina Eesti tennisiliidu tegemisi. Ta on valdkonna eest hästi seisnud: kõigele vaatamata on valminud uued väljakud, ala on prestiižikas ja tippudega kaetud. ●

Erki Nool teeb nime Euroopas

Olümpiavõitja Erki Noole sportlikke saavutusi mäletavad kõik. Ka pärast karjääri lõppu on ta suutnud väga erinevates valdkondades oma nime teha ja suhteid luua. Juba 1990-ndate lõpus alustas tööd Noole kergejõustikukool, ta kuulub 2001. aastast EOK liikmete sekka, 2008. aastast täitevkomiteesse ja esindajate kogusse.

Praegune riigikogu liige Nool on 2005. aastast Euroopa olümpiakomitee sportlaskomisjoni aseesimees ja meditsiinikomisjoni liige. Aastatel 2007–2011 kuulus ta Euroopa kergejõustikuliidu arengukomiteesse ja 2011. aastast Euroopa kergejõustikuliidu nõukokku. Noole plaanid spordipoliitikas ei ole sugugi väiksemad kui staadionil – ka eeloleval nädalal peetavatel EOK valimistel on tema üks asepresidendi kandidaate. ●

Alaver on enam kui tipptreener

Vaatamata juba poolteist aastat väldanud Andrus Veerpalu dopingudraamale kuulub Mati Alaver kahtlemata kümne mõjukama Eesti sporditegelase sekka. Tema töötas välja kümnekonna aasta edukaima alaliidu, Eesti suusaliidu strateegia ja taktika.

Alaver on Reformierakonna asutajaliige, kel on mitte ainult lähedased, vaid ka tõesed suhted paljude Eesti ühiskonnas mõjukate poliitikute ja ärimeeestega. Paljuski just tänu tema isiklikele suhetele jagasid suurete võtmed aastaid tippsuusatajatele väga heldelt toetust ja on jäänud ala juurde Veerpalu dopinguskandalist hoolimata. Alaver on lisaks sellele, et tema käe all võitsid Eesti meessuusatajad aastatel 1999–2009 kaheksa suurvõistluste medalit, pannud aluse ka Eesti terviseradade projektile, tänu millele saab suusarõõmu nautida palju inimesi. ●

Lilliallik pani rahvasporti armastama

Spordivõistluste korralduse võiks jagada kahte ajajärku: enne Mati Lilliallikut ja pärast Mati Lilliallikut. Kergejõustiklase taustaga Lilliallik on suurima rahvaspordiürituse, SEB Tallinna Sügisjooksu algataja ja eestvedaja. Tema on suurima kommertsivõistluste, seni kergejõustiku Bigbank Kuldiiga nime kandnud sarja peakorraldaja. Samuti veab ta mitmeid väiksemaid sarju ja võistlusi.

Lilliallik tunnistas alles hiljuti, et kui ta sügisjooksu tosin aastat eest korraldama hakkas, unistas ta paarist tuhandest osavõtjast. Tänavu oli neid 17 000. Võib vaid oletada, kui palju peab nimetatud ürituste korraldaja kokku leppima ja suhteid sõlmima riigiametnikega, alaliitudega, rahameestega, omavalitsustega, vabatahtlikega, kellega iganes. Lillialliku mõju Eesti spordile on olnud enneolematult suur. ●

Visionäärist vutijuht on endast ja vutiliidust teinud eeskju teistele alaliitudele.

Peaminister hoiab end igapäevaselt kadestamisväärselt heas vormis.

EOK-tandem Mart Siimann ja Toomas Tõnise

Eesti olümpiakomitee esiduo Mart Siimann ja Toomas Tõnise on juhtinud Eesti sporti pikalt. Siimann valiti EOK juhiks 2001. aastal, Tõnise on kogu taasiseseisvumisaja spordijuhtimise üks võtme- kujusid. Just tema on hoidnud järjekindlalt kinni mudelist, mille järgi peaks arengud

toimuma spordialaliitudes ja -klubides. Peasekretär on olnud üks saavutusspordi rahastamiskorralduse väljatöötajaid. Eelkõige Tõnise on mõjutanud seniseid EOK juhte hoidma valitud kurssi. Siimann endise peaministrina oli jällegi oma mees võimukoridorides. ●

Fotod: Taavi Arus, Vallo Kruuser, Tanel Meos, Leonid Nikolajev, Ilmar Saabas, Rauno Volmar

Täna Delfi Spordis: Millised on Rocki korvpallurite muljed pärast Leedu-tuuri?

TARTU ÜLIKOO/ROCKI VÕIMAS SEERIA KATKES

Möödunud aasta Eesti meistri- võistluste hõbemedalist Tartu/Ülikool Rock jättis selja taha igati eduka oktoobrikuu. Balti liigas ja koduses meistriligas peeti kokku 11 kohtumist, mil-

lest kümme lõppes võidukalt. Eile tuli aga meeskonnal Leedus Juventusele alla vanduda. Juba teisipäeval kohtutakse aga esimeses euromängus Ukraina klubbi Južnõi Himikiga.

4. oktoober	6. oktoober	10. oktoober	14. oktoober	16. oktoober	19. oktoober	21. oktoober	24. oktoober	26. oktoober	29. oktoober	31. oktoober
Balti liiga	Balti liiga	Eesti meistriliga	Eesti meistriliga	Balti liiga	Balti liiga	Eesti meistriliga	Eesti meistriliga	Eesti meistriliga	Balti liiga	Balti liiga
Tartu Ülikool/Rock	Tartu Ülikool/Rock	Tartu Ülikool/Rock	Tartu Ülikool/Rock	Tartu Ülikool/Rock	Tartu Ülikool/Rock	Tartu Ülikool/Rock	Tartu Ülikool/Rock	Tartu Ülikool/Rock	Tartu Ülikool/Rock	Tartu Ülikool/Rock
96 : 62	83 : 60	84 : 77	77 : 67	94 : 50	85 : 66	80 : 50	96 : 54	75 : 72	76 : 72	87 : 99
Jelgava	Liepājas Lauvas	Rakvere Tarvas	TTÜ KK	Valga	Jelgava	Pärnu	Tallinna Kalev	Kalev/Cramo	Lietkabelis	Juventus

Eesti sporti veavad mõjukad mehed

Siim Sukles otsustas riigi raha üle

Uuel aastal uusi väljakutseid jahtiv kultuuriministeeriumi kantsler Siim Sukles töötas oma postil kümme aastat. Suklese rolli spordi rahastamisel, aga ka spordipoliitika suuna määramisel on raske alahinnata. Samuti on just tema olnud vastutav projekti eest, et Eestimaal oleks piisavalt spordihooned, staadioneid ja ujulaid. Praeguseks on võimalusi piisavalt, edasi tuleb mõelda, kuidas neid kõiki ratsionaalselt ka majandada.

Suklesega koos on mitmete ministrite soovid, kapriisid ja eelistused üle elanud ka spordiala asekanter Tõnu Seil, kes tunneb samuti Eesti sporti läbi ja lõhki. ●

Marko Kaljuveer näitab sporti

Eesti rahvusringhäälingu sporditoimetuse juhataja Marko Kaljuveer on mees, kes määrab suuresti Eesti televaatajate tugitoolispordiharjumused. Jalgpalli populaarsuse kasv Eestis on osalt kinni ka tema kindlas otsuses, et nii EM-i kui ka MM-i mängud peavad ETV-s näidatud saama. Suusatamist on ETV aastaid peaaegu religiooselt üle kandnud. Sügiseseid korvpalli EM-valikmängud toodi täies mahus vaatajateni. Hiljuti on Kaia Kanepi ja Rein Taaramäe edu tuules tehtud otsused tuua Eesti vaatajateni tähtsad tennisemängud ja tulevast suvest alates Tour de France'i ülekanded. ●

Gerd Kanter lootusi ei peta

Ilmselt pole varsti Eestimaal kooli, kus kaheksakordne tiitlivõistluste medalist Gerd Kanter poleks käinud rääkimas, tutvustamas samme võiduni ja rõhutanud puhta spordi tähtsust. Kanter on mees, kes võib sisse astuda ükskõik millise Eesti riigitegelase või suurärimehe uksest ning tema ideed kuulatakse ära. Aga võib-olla seisneb Gerdi kõige suurem mõjukus hoopis selles, et kui spordiaasta on kehv või konkreetne võistlus pole sujunud, on Eesti rahval mees, kellele alati loota. Ja tema üldjuhul juba lootusi ei peta. ●

Andrus Ansip näitab eeskuju

Britid valisid oma peaministri kõige mõjukamas sporditegelaseks. Kindlasti ei saa alahinnata ka enam kui seitse aastat Eesti riiki juhtinud Andrus Ansipi teeneid. Ühelt poolt sõltub spordiraha jagamisel väga palju just tema heakskiidust. Teisalt tuleb Ansipi auks öelda, et sporditegemine on see valdkond, kus ta ise eeskuju näitab. Peaminister sõidab aktiivselt nii ratta- kui ka suusamaraton ning hoiab end igapäevaselt kadestamisväärses vormis. ●

Võit, ent mängupilti annab parandada

Käsipall

Treeneri kinnitusel ei anna Iirimaa tasemega vastane tähtmängijale midagi juurde.

Kristi Kirsberg
Kehra

Eesti käsipallikoondis pidas eile 2016. aasta EM-i esimesel valikturniiril avakohtumise. Iirimaa alistati 44 : 13, nii et mängust pole suurt midagi rääkida. Ühel pool väljakut jooksid tudengid ja aasta-paar käsipalli mänginud mehed, teisel pool Eesti koondis, kes möödunud suvel jäi ühe mängu kaugusele Euroopa finaaltourniirist. Seega kõitsid pilku hoopis mänguvälised aspektid. Esiteks, miks ei mänginud kaasa Eesti parim käsipallur Mait Patrail? „Ju ma ei mahtunud 16 parema sekka,” naljatles Patrail.

„Maidul oli nädalavahetusel klubi eest kaks kõva mängu, temale ei olnud seda tänast [eilset] kohtumist kindlasti vaja,” selgitas koondise peatreener Jüri Lepp. „Andsin talle vaba päeva, mänguaga said need, kellele oli vaja platšile pääseda.”

Teiseks, Eesti koondise noored mehed kandsid kummaliselt suure numbriga särke. Näiteks Jürgen Rooba särki number on 40, Kristo Voikal 47, Jorma Käperil 49 ja Armi Pärtil 50.

Eesti koondises antakse ühele mehele välja üks number, kui noored peale kasvavad, saavad

Eestlased said eile lihtsa võidu.

Foto: Andres Putting

nad ka suurema numbriga. „See on vajalik, kuna ühes tsüklis peavad mehed mängima sama numbriga all,” selgitas käsipalliliidu peasekretär Pirje Orasson. Näiteks kui Risto Lepa number on kolm ja Eesti jõuab finaaltourniirile, ei tohi Lepp numbrit vahetada. Nii antakse pigem välja suuremaid numbreid, kui võetakse hetkel vigastatud või koondise vaateväljas olevatel meestel numbrid ära.

Olulisim küsimus on: kas eilne mängupilt oli piisav selleks, et laupäeval alistada ka grupi teine vastane Belgia? „Mängu algus oli rabe, mitut

üks-üks-olukorda ei suudetud veel realiseerida,” märkis Lepp. „Ometi on mul hea meel, et mehed pingutasid lõpuni ja suutsid selleks mänguks püstitatud eesmärgid täita.” ●

EESTI	44 (20)
IIRIMAA	20 (4)

Väraviskajad: Raido Peedomaa 7, Jürgen Rooba 6, Kaspar Lees 6, Risto Lepp 5, Jorma Käper 4, Uku-Tanel Laast 4, Mikk Pinnonen 3, Martin Johansson 3, Dener Jaanimaa 2, Janar Mägi 2, Kristo Voika 2

Eesti Päevalehe ajakirjanik valib maailma parimat jalgpallurit

Auhinnažürii

Iga-aastase maailma parima jalgpalluri auhinna FIFA Ballon d'Or'i žüriisse kutsuti sel aastal Eesti Päevalehe spordiajakirjanik Aet Süvari. Teatavasti valib Ballon d'Or'i rahvusvaheline žürii, kuhu kuulub igast riigist jalgpallikoondise treener, kapten ja üks ajakirjanik.

Aet sai ametliku kutse hakata žüriiliikmeks septembri alguses, kui temaga võttis ühendust Prantsuse jalgpalliajakirja France Football toimetaja – just see ajakiri kutsus 1956. aastal kuld palli autasu ellu, hakates seda toona and-

ma Euroopa parimale vutimehele. 2010. aastal liitsid ajakirjanikud jõud FIFA-ga, hakates välja andma ühist auhinda. „Mulle on muidugi väga suur au osaleda maailma parima palluri valimises,” ütles Aet, keda soovitas žüriisse arvata mainekas briti jalgpalliajakirjanik ja mitme vutiraamatu autor Jonathan Wilson. „Kui Inglismaa koondis 2007. aastal Eestis käis, soovis Jonathan rääkida mõne Eesti ajakirjanikuga siinsest jalgpallist ja mitme vutiraamatu autor Jonathan Wilson. „Kui Inglismaa koondis 2007. aastal Eestis käis, soovis Jonathan rääkida mõne Eesti ajakirjanikuga siinsest jalgpallist ja mitme vutiraamatu autor Jonathan Wilson. „Kui Inglismaa koondis 2007. aastal Eestis käis, soovis Jonathan rääkida mõne Eesti ajakirjanikuga siinsest jalgpallist ja mitme vutiraamatu autor Jonathan Wilson.”

„Mulle on muidugi väga suur au osaleda maailma parima palluri valimises,” ütles Aet, keda soovitas žüriisse arvata mainekas briti jalgpalliajakirjanik ja mitme vutiraamatu autor Jonathan Wilson. „Kui Inglismaa koondis 2007. aastal Eestis käis, soovis Jonathan rääkida mõne Eesti ajakirjanikuga siinsest jalgpallist ja mitme vutiraamatu autor Jonathan Wilson.”

ka nende 23 jalgpalluri nime, kelle hulgast žürii oma valiku langetab. Iga žüriiliige, kelleks Eestist on peale Aeda vutikoondise kapten Ragnar Klavan ja peatreener Tarmo Rüütli, peab esitama oma kolm eelistust nii maailma parima palluri kui ka treeneri kandidaatide seast 8. novembriks.

29. novembril avalikustab FIFA kolme jalgpalluri nimes, kes enim hääli kogusid, ning maailma parima palluri autasu antakse ühele neist üle 7. jaanuaril Zürichis toimival galal. Viimasel kahel aastal on valituks osutunud Argentina ja Barcelona pallur Lionel Messi. ● EPL

NIMEKIRI

Britid valisid esimeseks peaministri

Idee valida Eesti mõjukaim spordiinimene andis Suurbritannia ajaleht Sport Magazine, kes reastas oma riigi 50 meest ja naist.

Brittide kõige mõjukam sporditegelane on peaminister David Cameron, kellele järgnevad Inglismaa jalgpalli meistri liiga juht Richard Scudamore ja Sky telekanali juht Jeremy Darroch. Sportlastest mahtus nende tabelisse vaid tenniselõu- piavõitja Andy Murray.

Brittide esikümme

- 1. David Cameron, peaminister
- 2. Richard Scudamore, Premier League'i tegevjuht
- 3. Jeremy Darroch, telekanali Sky tegevjuht
- 4. Šeik Mansour bin Zayed Al Nahyan, jalgpalliklubi Manchester City omanik
- 5. Bernie Ecclestone, vormelisarja turundusjuht
- 6. Sepp Blatter, rahvusvahelise jalgpalliliidu president
- 7. Andy Murray, tennisist, olümpiavõitja ja US Openi tänavune meister
- 8. Maria Miller, kultuuriminister
- 9. Barbara Slater, BBC Spordi juht
- 10. Roberto Mancini, Manchester City peatreener

Kes on Sinu arvates Eesti mõjukam sporditegelane? Hääleta ja kommenteeri Delfi Rahva Hääles (rahvaahl.delfi.ee) ning võida 2012. aasta jalgpalli EM-i ametlik pall.

Eesti Päevalehe ja Delfi sporditoimetus

SININE SAKSAMAAL TIPUS

Eesti artisti Sinise album „Dreams Come True” tõusis Saksamaa muusikaedetabeli Deutsche Alternative Charts tippu, edestades suurnimesid, nagu Muse ning 69 Eyes. **EPL**

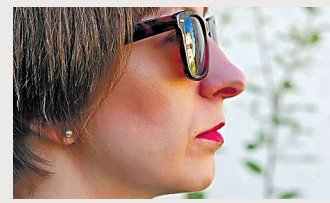
NELSON FREIRE ESTONIAS

Estonia kontserdisaalis esineb täna festivali „Klaver 2012” peakülaline Nelson Freire. Tema kava koosneb Bachi, Brahmsi, Prokofjevi, Enrique Granadose ja Liszti teostest. **EPL**

HENKEL ART.AWARD MARGE MONKOLE

Teisipäeval Viinis toimunud Henkel Art.Award 2012 auhinnagalal kuulutati kunstikonkursi võitjaks eestlanna Marge Monko (pil-diil). Esimese eestlasena konkursi võitnud Monko saab auhinnaks

7000 eurot, näituse Viini moodsa kunsti muuseumis MUMOK ja Eestis. Monko näitus MUMOK-is avatakse 25. oktoobril 2013 ja seda saab vaadata 2014. aasta veebruarini. **EPL**

VAMPIIRIMULTIKA EDU

Eelmise nädala vaadatuim film Eesti kinodes oli „Hotell Transilvaania”, mis kogus nädalavahtusel 5512 vaatajat. Teisel ja kolmandal kohal olid „Seenelkäik” ja „Zambesia”. **EPL**

Bondi-film meenutab minevikku ja laseb kõlada heal briti vaimukusel

Arvustus

Andres Laasik
toimetaja

„Skyfall” tuletab meelde bondiaana vanu häid aegu, mil viimase sõna ütles nuga, mitte arvutiklahvile vajutus.

Uus James Bondi film „Skyfall” lõpeb superagendi lapsepõlvemaal ja seekord plahvatab finaali tohutus tulevahetuses puruks Bondi perekonnahäärber, mis annab nime teosele.

Film on mõneski mõttes kokkuvõtte 50-aastasele bondiaanale. Finaali heitlus, mis toimub Šotimaa mägede vahel, kannab endas pisikest vihjet traditsiooni alustajatele. Seal, ilmselt vana šoti aadliperekonna maadel, hakkab Daniel Craig äkitselt rääkima pisikesest šoti aktsendiga, matkides Sean Connery kõnepruuki.

Juubelihõnguline on ka lõpuheitlusele asumise auto-soit, kus Bond istub museaalsesse Aston Martini võidusõiduautosse, millega omal ajal kimas Connery. Kui terve filmi esimene ots on moodne ja võitlus käib suuresti ka küberruumis, siis finaali tuletab oma traditsioonilise võitlusega meelde bondiaana vanu häid aegu. Nuga on see, mis viimase sõna ütleb, ja mitte arvutiklahvile vajutus.

Juubelikokkuvõttele vii-

tab seegi, et kurikaelaks, kelle vastu superagent 007 seekord asub, pole mitte keegi kauge ja võõras, vaid sealsamast MI6 ridadest pärit endine kange agent Silva, keda kehastab Javier Bardem, tehes seda kurjuse rõhutamise ilmse mõnuga.

Pole mingit kahtlust, et näitlejad võtavad kõik, mis sellest teemast ja stsenaariumist välja võtta annab. Ja seda kõigi osatäitjate puhul – lavastaja Sam Mendes on lihvinud dialoogide esitamist nii, et kuulsa briti vaimukust saab vaa-

Šoti mägede vahel hakkab Craig äkitselt Connery kõnepruuki matkima.

taja nautida nii palju, kui stsenaristidel seda oli.

Märul eri kultuuride taustal

Publik saab ühe huvitava ja seiklusfilmi kohta mitmeplaanilise rolli tänu sellele, et MI6-e jamasid pannakse saneerima tippbürookraat Garret Mallory, keda mängib uhkel moel Ralph Fiennes. Mängib väga hästi ja filmi lõpus ilmuv lubadus näitlejaga Bondi-filmides tulevikuski jätkata saab tumestada vaid asjaolu, et Fiennesele sulle kukkunud rolli pealt kirjutatakse välja üks teine näitleja, kes on juba saanud Bondi-filmide loomulikuks tegelaseks. Väärt tegelaskujust Q-st on saa-

Bondi-film ei oleks õige ilma suurejooneliste vaadete ja Union Jackita.

Kaader filmist

nud „Skyfallis” nooruke arvutifriik ja Ben Whishaw mängib seda rolli värvikalt ja asjalikult.

Kuulus Bondi-kuju juurde kuuluv väljend *licence to kill* (ee luba tappa) on filmis juhtmotiiviks – kellegi elimineerimise teema lükkab pidevalt tegevust edasi, tuues loo arengusse üha uusi pöördeid. Bondi ekslikult tulistanud kolleeg Eve (Naomie Harris) tingib Bondi ajutise väljakukkumise, kusjuures ta saab tulistamiskäsu

luureboss M-ilt (Judie Dench). Bond tuleb tagasi, et leida üles kurikael, kelleks osutub Silva. Film vaatleb eetilise küljest inimese elimineerimise teemat salateenistuse poolt, selle tõsidusega, mida üks seiklusfilm teema kallal rakendada suudab, ehk siis mitte väga sügavalt. „Skyfall” ei oleks hea Bondi-film, kui seal ei oleks suurejoonelisi maastikke, linnavaateid, mootorrastel tagaajamisi ja erinevaid

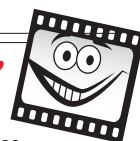
kultuure, kus Briti salateenistuse superagendat suurepäraselt hakkama saab. Istanbuli turg, Shanghai pilvelõhkujad ja Londoni metroo moodustavad võimsad kulissid. Istanbuli antiikse turu katusekivid ja autod lendavad kaadris tantsulise elegantsiga.

„Skyfall” on briti vaimukusega tehtud kerge meelelahutus, kus traditsiooni jätkamisest on saanud omaette väärtuse. ●

„007: Skyfall”
23. BONDI-FILM

Lavastaja: Sam Mendes

Osades: Daniel Craig, Javier Bardem, Ralph Fiennes, Naomie Harris, Bérénice Marlohe, Judi Dench jt
Eesti kinodes alates **2. novembrist**, esimesed seansid CC Plazas täna õhtul.

Bondid tulevad ja lähevad, Broccolid jäävad

Foto: Reuters/Scanpix

Perekond

Praeguse Bondi-produkt-sendi Barbara Broccoli terve elu on möödunud spioonifilmi juures.

Andres Laasik
andres.laasik@epl.ee

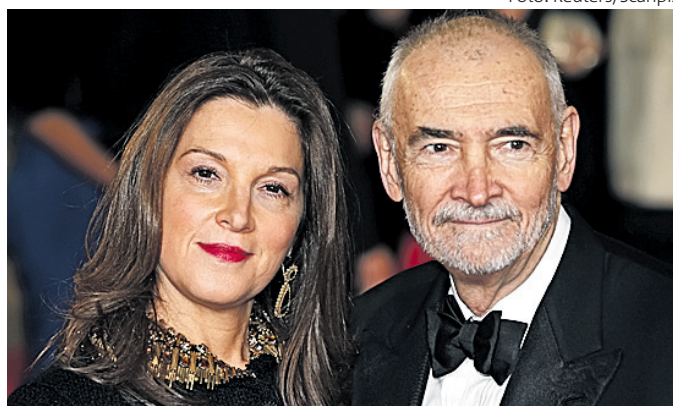
Filmis „Skyfall” superagent James Bondi mängiv Daniel Craig on viies näitleja selles rollis, kui juhuslikumaid nähtusi mitte arvestada. Lavastajaid on Bondi-filmidel vahetatud nagu kindaid. Kõik Bondi-filmid seob aga kokku üks perekonnanimi – Broccoli.

Filmi „Skyfall” tiitrites on produktendina olemas Barba-

ra Broccoli, Bondi-traditsiooni taga oleva perekonna teise põlvkonna esindaja, kelle terve elu on möödunud spioonifilmide dekoratsioonide vahel.

Albert Romolo Broccoli (1909–1996) oli Hollywoodi filmimees, kes kolis möödunud sajandi viiekümnendatel Londonisse, kuna seal tehti mitmeid soodustusi ameeriklastele, kes kasutasid oma tootmisel Suurbritannia inimesi ja vara. Ühel hetkel hakkas Broccoli tundma huvi Ian Flemingi Bondi spiooniromaanide vastu ja avastas, et filmimise õigused oli juba ostnud Kanada produktent Harry Saltzman.

Saltzman õigusi ära müüa

Bondi-produktendid Barbara Broccoli ja Michael G. Wilson

ei tahtnud, jäi üle ainult koostöö. Sellel hetkel oli Broccoli trumbiks suurem kogemus ja tunded, Saltzmanil ostetud

õigused. Koos Saltzmaniga asutas Broccoli firmad EON Productions ja Danjag LLC, mis on muide täiesti olemas ka

„Skyfalli” tiitrites. 1962. aastal valmis esimene film „Dr No” ja bondiaana algus oli tehtud.

Lapseas filmiärisse

Aasta hiljem valminud „Armastusega Venemaalt” läks ilmselgelt ülesmäge ja edaspidi lihviti Bondi-filmide tootmiskultuuri kihutavate autode, võitluste ja salongi-luksusega veelgi. Broccoli ja Saltzman on kahasse tootnud kaheksa Bondi-filmi. Võib öelda, et just nemad koos Sean Conneryga on loonud Bondi etaloni, mis on täiesti elus ka nüüd, kui esialgse James Bondi lugude toitepinna – külm sõda – on lakanud olemast.

Ühel hetkel astus Saltzman

aga ärist välja ja Bondi kaubamärk läks täiega Broccolid perekonna valdustesse.

Broccoli, kellele ta sugulane andis hüüdnime Cubby, oli itaalia perekonnast pärit ennast samhaaval üles tõotanud mees. Tema filmiärisse tulnud tütar Barbara (s 1960) ja abikaasa eelmisest abielust pärit kasupoeg Michael G. Wilson (s 1942) said võimaluse käia ülikoolides, enne kui sukeldusid filmimaailma, kus Barbara viibis tegelikult lapseast alates, passides Bondi-filmide võtetel.

Praegu on Barbara Broccoli see võtmeisik, kes Tema Kõrgsee teenivat salaagenti 007 kinolinal käigus hoiab. ●

ZAMBESIA
SEAL KUSAGI MADAGASKARI JA RIO LÄHEDES

Saal 2 3D eesti keeles! 12:05
Saal 2 2D eesti keeles! 18:40 (v.a. R, N)
Saal 2 3D vene keeles! 16:35
Saal 5 3D eesti keeles! 13:30
Saal 7 3D vene keeles! 16:55

HOTELL TRANSILVAANIA
ISEGI KOLETISED VAJAVAD PUHKUST

EESTI KEELES!

STUUDIOLT, KES TÕI MEILE SMOURD

Saal 1 3D eesti keeles! 14:25 16:50 (v.a. N)
Saal 1 3D vene keeles! 12:00
Saal 5 2D eesti keeles! 11:25
Saal 5 2D vene keeles! 15:30

007 SKYFALL

OSTA PILET EELMÜUGIST JUBA TÄNA!
KINODES 2. NOVEMBRIST

MAVERICKS - LAINE PÜÜDMAS MS12
Saal 1 19:00 (ainult P, E, T)
Saal 2 20:45 (v.a. R, N) 21:35 (ainult R)
Saal 5 22:10 (v.a. N)
Saal 7 14:20 (v.a. P) 18:55 (R, L, K)
A.Le Coq Sviit 18:15 (v.a. L, N)

007 SKYFALL EELINASTUSED! MS12
Saal 1 21:00 (ainult N)
Saal 2 22:15 (ainult N)
Saal 5 18:30 (ainult N) 21:30 (ainult N)

MET OOPER HD LIVE: OTHELLO L
Saal 1 20:00 (ainult L)
Saal 7 12:00 (ainult P)
A.Le Coq Sviit 20:00 (ainult L)

THE DOORS - LIVE AT THE BOWL '68 L
Saal 1 19:30 (ainult K)

SKYFALL

OSTA PILET EELMÜUGIST JUBA TÄNA!
KINODES 2. NOVEMBRIST

PAAHENDELINE K14
Saal 1 21:45 (v.a. L, N)
Saal 2 14:10
Saal 3 22:15
Saal 7 18:55 (ainult P, E, T)
A.Le Coq Sviit 20:55 (v.a. L-P)

LED ZEPPELIN: CELEBRATION DAY L
Saal 1 19:00 (ainult R)
Saal 2 19:00 (ainult R)

ASTERIX JA OBELIX TEMA MAJESTEEDI TEENISTUSES PERE
Saal 3 3D eesti keeles! 17:40
Saal 6 3D vene keeles! 17:05 (v.a. K)
Saal 6 3D eesti keeles! 12:30

VAPPER JOCK PERE
Saal 3 2D eesti keeles! 13:25
Saal 3 2D vene keeles! 11:20

KUMMI-TARZAN eesti keeles! PERE
Saal 4 16:10

FRANKENWEENIE MS6
Saal 6 19:30 (ainult K) 21:30 (ainult K)
eesti keeles!

NATIONAL THEATRE LIVE: TIMON L
ATEENAST Saal 7 21:00 (ainult N)

SÖÖST K12
Saal 8 11:35 15:50 22:20

RÄPANE AMET K14
Saal 8 13:40 18:00 20:10

AJASÖLM Saal 9 21:55 K12

RÕÕVITUD 2 K12
Saal 9 14:55 19:50
Saal 10 12:15

TEEL Saal 9 11:55 17:00 K14

METSLEASE Saal 10 21:20 K14

LOOTUS TÄRKAB MS12
Saal 10 14:30 16:45 19:05

*A.Le Coq Sviidi seansid tööpäeviti alates 17:00, nädalavahetustel ja pühadel 13:00

Piletihinnad: E-N ja reede kuni kl 18:00 tavapilet 4,50€/lastepilet 2,50€, 3D-pilet 5,00€/lastepilet 3,50€. E-N alates kl 18:01 tavapilet 5,00€/lastepilet 2,70€, 3D-pilet 7,00€/lastepilet 3,70€. Reede (alates 18:01), L-P ja riiklikel pühadel tavapilet 6,50€/lastepilet 2,90€, 3D-pilet 8,00€/lastepilet 3,90€. A.Le Coq Sviit E-N pilet 17€, R-P pilet 21€

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS
KUNST ON KINOS

EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

Väarikad kinohommikud

Albert Nobbs
Filmi juhatab sisse vene keeles näitleja Larissa Savankova.

Iga 5. seanss TASUTA!

11:00

KINO SÖPRUS

7 PÄEVA HAVANNAS

ESILINASTUS: 19:00

Zambesia - 2D versioon, eesti keeles	10:30 14:30
Albert Nobbs	11:00 16:45 21:15
Kummi Tarzan - 2D versioon, eesti keeles	12:15
Kõik muusikud on kaabakad	13:20 21:30

Vaeste kirjanike maja	15:15
Eestlanna Pariisis	16:30 19:15
Esilinastus: 7 päeva Havannas	19:00

Kõik mendid on m*nnid	16:00
Kõik muusikud on kaabakad	21:00

www.kinosoprus.ee | Vana-Posti 8, Tallinn | Tel. 644 1919

www.kino.ee | Estonia pst. 9, Tallinn | Solarise keskus | Tel. 663 1380

Vaata kino Sõprus nädalakava www.kinosoprus.ee

Elion
Vabaud nautida

JÕULUJAZZ
12.12 19.00 Nokia Kontserdimaja

KURT ELLING (USA)
& Estonian Dream Big Band

Piletid Piletilevi ja TicketPro müügikohtades.
Jazzkaare info 6660030 ja piletid@jazzkaar.ee
www.jazzkaar.ee

Piletid soodsamad 4. novembrini

ERGO • Eesti Päevaleht • MY CITY HOTEL TALLINN

!!!! Eesti Kontsert

N 1. november kell 16
Estonia kontserdisaal
II Tallinna pianistide konkursi võitjad
Kristi Kapten ja Holger Marjamaa

N 1. november kell 19
Estonia kontserdisaal
NELSON FREIRE
"Põnevaim pianist, kes pärast Rubinsteini esile tõusnud."
(The Boston Globe)

Info tel Tallinnas 614 7760, Tartus 737 7537, Pärnus 445 5800, Jõhvis 33 42 000, www.concert.ee

TALLINNA LINNATEATER

Ma armastasin sakslast
7., 10. novembril 19.00

Härra Biedermann ja tulesüütajad
12., 13., 14. novembril 19.00

Eesti filmi laulud
26., 27., 29. novembril 19.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta laega saalis, Harju 1, Tallinn

7. novembril kell 18.00
KOLME KALAMEHE KIRJANDUS

Kirjanduslikku uhhaad keedavad
Vladislav Koržets, Tarmo Teder, Olavi Ruitlane
muusikalised vulinad-mulinad:
Tarmo Kivisilla

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2.-, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1.-
Toetab Kultuurkapital

TARMO KAPPER

Õnne sünnipäevaks!
Eesti Päevaleht

Miks oma erakond Kaja Kallase eetikakoodeksi põhja lasi

Eksklusiivintervjuu mehega, kes kuulutas, et multikulti on kaputt

Naiste sõjaväeteenistus muutub seaduslikuks

1. november 2012
EESTI EKSPRESS

LOE SELLE NÄDALA MAALEHEST:

„Kevade“ saab 100aastaseks

» Maaleht avaldab kohti, mida pea kõik võimud on tahtnud Oskar Lutsu „Kevadest“ tsenseerida.

LOE VEEL:

» KÜTTEARVED KUMMITAVAD.

Miks on toasoe mõnes kohas kaks korda kallim kui teises?

» KIVIAEG LOHUSUUS

ehk omavoli ja psühhoterror väikeses Peipsi-äärses vallas.

Lehe vahel
"Aasta põllumehe"
konkursi erinumber

Maaleht
HEA EESTI LEHT

TIPOLIIN
KINNISVARABÜROO
VELJO TARVIS
tel. 5647 1516,
tel. 657 6301
veljo@tipoliin.ee
www.tipoliin.ee

OSTAME - MÜUME

- ÜÜRIME

TEIE KINNISVARA

- Kiire ja korrektne vormistamine.
- 15 a. töökogemus.
- **Konsultatsioon tasuta!**

VEO- ja KOLIMISTEENUS

Tõeline maiuspala ajaloo huvilistele!

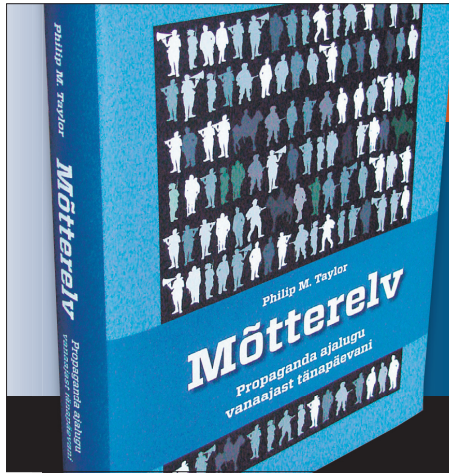

Sarja avaraamat, klassiku staatuses "Mötterelv", annab lugejale põhjaliku ülevaate, mis on propaganda, kuidas on seda läbi ajaloo kasutatud ja kuidas on see mõjutanud pöördelisi sündmusi.

Propaganda - nagu sõnastas üks Inglise välisministeeriumi ametnik 1920ndate lõpus - on "hea sõna, mis on läinud nihu".

Uus sari "Riigikaitse raamatukogu" toob lugejani parima valiku sõjanduse ja julgeolekupoliitika temaatilistest teostest.

Tellimiseks helista 680 4444 või kirjuta klienditugi@lehed.ee. Kõik tellimused täidetakse viie tööpäeva jooksul peale arve tasumist. Raamatud on saadaval ka kõikides parimates raamatupoodides üle Eesti.

AEG KAUBELDA!

Holmes & Meyers
kutsub metsaomanikke
läbi rääkima metsas
planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raietõigust.
Pakkuda võib lageraidest
harvenduseni.

ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava
lepiku eest head hinda.
Lõhutud küttepuid
müük, tellimine: tel 600 5323

HOLMES & MEYERS
Metsasõbralik ettevõtmine

tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

Müük

- Müüa lõhutud kuivad ja toored küttepuid. Info 509 2933.
- Müüki tuli suures koguses kvaliteetset kasutatud kontorimööblit. Tähetorni 21-j Tall. E-R 10-17 APUNEKS OÜ

Teenused

- **KAARDID ENNUSTAVAD** Tel 900 1727 24 h, h 1,09€/min www.ennustus.ee
- **NÕUANDELIIN** tel 900 5020. Kui elumure vaevab ja vajad hingeabi, anname soovitusi. Vastame eraelu, töö ja tervise küsimustele. Kõne hind 0,97€/min.

Tervis

- Uus ja eksklusiivne massaažialong ootab lõõgastavale massaažile. Tel 5382 0188.

Äriteenus

- **Firmade likvideerimine** www.likvideerimine.ee, tel 506 7151.

Ost

- **Ostame autosid. Uuemaid või uuikume.** Tel 5616 2340.

Laen

- **Laen kinnisvara tagatisel.** ASA&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083 www.aolaenu.ee Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.
- **Firma annab kiiresti laenu kuni 5 aastaks.** Tutvuge tingimustega, konsulteerige spetsialistiga. Tel 5199 7679.
- **ABC Laenude AS / Lombard** Laenu tagatise vastu. Kulla ja hõbeda kokkuost. www.abclaenu.ee, tel 607 5008.

Kuulutuste tellimine!

kuulutus.epl.ee

Sügav kaastunne Aidale perega abikaasa

MATI KASELA

surma puhul

Klassikaaslased ja klassijuhataja Loksa päevilt

VÄINO NORIT

Mälestame head koostööpartnerit ja avaldame kaastunnet lähedastele

AS Telora-E

Mälestame head koostööpartnerit

VÄINO NORIT

Avaldame kaastunnet lähedastele ja kolleegidele RKAS-st E&G OÜ kollektiiv

Südamlik kaastunne Priidule ja Peetrile perega ema ja vanaema

HILLE PÖDRA

surma puhul

Inge ja Aire peredega

Mälestame armast sõpra

ILLAR HALLASTET

ja avaldame sügavat kaastunnet ja soovime hingerahu tema perele

Perekond Sooned

Lahkus meie armas klassiõde

INGRID ANNIKOV

sünd. Saat

Sügav kaastunne omastele

Klassikaaslased Nõmme Gümnaasiumi XXI lennust

Meie sügav kaastunne Ülle Kurmile õe

IVI TÕNUSE

surma puhul

Invaru pere

Mälestame unustamatut sõpra ja kaaslast

IVI TÕNUST

Meie siiras kaastunne lähedastele

Perekonnad Rask, Karja ja Sahtel

Südamlik kaastunne Tiitule ja ta perele, kalli tütre

IVI TÕNUSE

kaotuse puhul

Ene, Lea ja Ülle

Su tugev elutahe lõpuks väsis ja sügistuultes murdus elupuu

VICTOR SALMRE

Lahkunud mälestavad Lea ja perekond Zauram

Ärasaatmine Pärnamäe Krematooriumi kabelis 3. nov 2012. a. kl 10

Mõni hetk on elus valusam kui teine mõni hetk on kohe väga, väga valus...

Mälestame kallist sõpra ja töökaaslast

IVI TÕNUST

Meie südamlik kaastunne lähedastele

Marge, Sirje, Maret, Krista, Kadri ja Liivi

Sa läksid ja tühjus võttis su koha tihe ja tummine tühjus, veel näha su samme kui vaatan maha ja kuulen kuis vaikus kuhjub...

Armsad Valdur ja Nora

Avaldame sügavat kaastunnet elukaaslase ja ema

IVI

surma puhul

Kaja, Meelis, Veevo, Enno, Jaanus, Richard, Taavi, Ahti, Tõnis, Heili, Regina ja Urmas peredega

Ja kuni me kohtume taas, hoidku sind Jumal oma peopesa kumeruses.

Lahkus armas abikaasa, poeg, isa ja vend

ILLAR HALLASTE

06.05.1959 - 27.10.2012

Ärasaatmine 3. novembril kl 12 Tallinna Kaarli kirikus

Hüvasti saab jätta alates 11.30

Muldasängitamine Metsakalmistule

Perekond

TELEVISIOON

ETV	KANAL 2	TV3
<p>06.55 Terevisioon 08.55 Draamasari Holby City haigla: Lisa-aeg (Inglise 2001) 09.55 Terevisioon* 11.50 Pealtnägija* 12.35 Eesti dokk. Kosmos (Eesti 2012)* 13.00 Dokfilm. Püha kohv (Eesti/Soomes 2012)* 13.25 Foorum* 14.15 27: Taevas ja maa* 14.45 Täheleav: Mati Karmin* 16.00 Holby City haigla: Lisa-aeg (Inglise 2001)* 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Önne 13 (Eesti 2004) 17.40 Südamese: Hunt lambanahas (Heartbeat, Inglise 2005) 18.30 Aktuaalne kaamera</p>	<p>06.00 Punased roosid*, 371/400 06.45 Multimaania 07.10 Kasskoer 07.35 Pispõnnide seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Ettevaatust inglisa*, 173/194 10.00 Talisman*, 93/101 11.00 Kodu ja võõrsil*, 5362 11.30 Pilvede all* 12.30 Suur lotokolmapäev* 13.30 Team Knight Rider: Pauk minevikust 14.30 Komissar Rex: Viimne matš, 2 – Hooaja viimane! 15.30 Punased roosid, 372/400 16.30 Talisman, 94/101 17.30 Ettevaatust inglisa, 174/194 18.30 Kodu ja võõrsil, 5363 19.00 Reporter 20.00 Heeringas Veenuse õlal 20.30 Minu mees suudab! 22.00 Valedel jälgedel (Wrongfully Accused, USA/Saksamaa 1998) R: Pat Proft. O: Leslie Nielsen. Komöödia</p>	<p>06.15 Beyblade: metallisandad 06.40 Winxid 07.05 Käsnä-Kalle Kantpüks 07.30 Beyblade: metallisandad* 07.55 Kaunis Lola, 43* 08.55 Kirgede torm, 1498* 09.55 Vaprad ja ilusad, 6338* 10.20 Teekond iseendani, 8* 11.05 Öhtusöök viiele* 11.35 Kõige naljakamad koduvideod* 12.05 Valgekrae 1, 6: Portree 13.00 Nurjatud tüdrukud, 9* 14.00 Meisterkook 3, 8* 15.00 Vaprad ja ilusad, 6339 15.25 Selline on elu 16.25 Kaunis Lola, 44 17.25 Kirgede torm, 1499 18.30 Kõige naljakamad koduvideod 19.00 Seitsmesed uudised 19.30 Öhtusöök viiele</p>

- 19.00** Ringvaade
- 20.05** Kahekõne
- 21.00** Aktuaalne kaamera. ILM
- 21.30** Sport
- 21.40** Kapital
- 22.10** MI
- 22.35** Muusikadokk Arthur Rubinstein (Inglise 2010)
- 23.30** Südamese: Hunt lambanahas (Heartbeat, Inglise 2005)*
- 00.20** Ringvaade*
- 01.25** Välisilm esitleb. Julian Assange, seks ja valed (Sex, Lies & Julian Assange, USA 2012)*
- 02.19** ERR-i uudised

23.40 Fataalne oht – linnugripp USA-s (Fatal Contact: Bird Flu in America, USA/Uus-Meremaa 2006) Põnevik
01.20 Hea naine*: Üheksa tundi
02.05 Vahelevõtja*: Tähed pöörduvad
02.45 Hooaeg*
03.20 Reporter*
04.10 Kodusaade*
04.55 Kokasaade – Lusikas*

20.00 Võimalik vaid Venemaal
20.30 Kättemaksukontor
21.30 Selgetnägijate tuleproov 6, 9
22.35 Kolmeraudne
23.35 Dr House 6, 6: Vapper süda
00.35 Euroopa Pokkeriturnee
01.38 TV3play.ee uudised
01.40 Päästjad 6, 1: Pärand
02.30 Kinominutid
02.55 Võimalik vaid Venemaal*
03.25 Seitsmesed uudised
03.50 Kättemaksukontor*
04.35 Öhtusöök viiele*
05.00 Seitsmesed uudised
05.25 Selline on elu *

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV2	Kanal 11	TV6
<p>07.10 Võlukurussell* 07.20 Mamma Muu ja vares* 07.30 Väike Nicolas* 07.40 Näh* 07.50 Geronimo Stiltoni lõbusad lood* 08.15 Lastetuba: Sügise muusikad* 08.30 Mõtölus: Aigar Pindmaa (ETV 2004) 09.00 Ringvaade* 10.05 Smallville 10.45 Smallville: 11.25 ERR-i uudised 17.00 Ajavaod: Tegusad Raamotid* 17.30 Meestetööd: Lastetoa mööbel (ETV 1992) 18.00 Tule õue! 18.25 LE. Kasuta oma kujutlusvõimet! 18.30 Lastetuba: Postkontoris 18.45 Kiisu Miisu enneolematud seiklused 18.55 Beni ja Holly väike kuningriik 19.05 Stella ja Sam 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 20.00 Tõestisündinud luugu. Kodumaad otsimas (Tosi tarina: Kotimaata etsimässa, Soomes 2008) 20.30 Kalailm, 21 21.00 Traali-vaali: Brasiilia rütmid Setumaa (Eesti 2011)* 21.30 Noortebänd 2012 22.00 R2 Live: Põhja-Tallinn 22.40 Elu on liiga lühike, 5/7 (Life's Too Short, Inglise 2011)* 23.10 BFM esitleb: lyhikas Peata pulmad (Eesti 2011)* 23.15 BFM esitleb: lyhikas Sotsiaalkeskus Satama (Eesti 2012)* 23.40 Maailma kino Tänavaelu (Quchis dgeebi, Gruusia 2010)* 01.13 ERR-i uudised</p>	<p>05.45 Talisman, 6/101 06.35 Sõnasõda* 07.25 Saint Tropez 08.30 Doktor Oz* 09.25 Doktor Oz 10.20 Ellen* 11.15 Superlapsheidja* 12.10 Top Shop 12.25 90210*: Naise vaist 13.20 Pantvangipõrgu puhkuse!*: Bolliivia 14.20 Tee õnnele, 467 15.15 Tee õnnele, 468 16.10 Superlapsheidja 17.05 Naistekliinik, 19 18.00 Doktor Oz 19.00 Sõnasõda 20.00 Ellen 21.00 Lihtne, kiire, maitsev!, 14 21.30 10 aastat nooremaks USA 22.00 Piinlikud kehad 23.00 L-sõna: Naerukoht 00.00 Reporter 00.50 Naistekliinik*, 19 01.40 Sõnasõda* 02.30 Saint Tropez* 03.25 Doktor Oz* 04.10 Doktor Oz* 05.00 Reporter*</p>	<p>19.00 Clevelandi show 3, 18 19.30 Kuidas ma kohtasin teie ema 2, 22 20.00 Moodne perekond 2, 19 20.30 Simpsonid 13, 17 21.00 KINOÕHTU: Puhastajad (USA 1998) 23.00 Paljalt naljakas 23.30 Kinominutid 00.00 Eureka 5, 9 00.55 X-Files 7, 49 01.50 Hommikuraadio 05.00 Kodu keset linna 1, 56* 05.25 Seitsmesed uudised 05.50 Uudistemagasin</p>

Paauer
KRISTIAN PAUER

Nemi
LISE MYHRE

PAUER
SÕLTUMATU UURING TUVASTAS ESIMESES LUMES SÜNEREVIDEGA SÕITVATE AUTOJUHTIDE HULGAS ROHKEM USKLIKKE, KUI NAASTUDE JA LAMELLIDE KASITAJATE SEAS...

Eii

JUMAL, PALUN - KUI SA MU AUTO ENNE JÄRGMIST AUTOT PEATAD, LUBAN HOMME TALVEREHVID ALLA PANNA...

VAATA! HALDJAS!

HOROSKOOP

JÄÄR Kui suudad öigel lainepikkusel püsida ega killusta end teiste sagedustega, võid olla äärmiselt efektiivne just intellektuaalses plaanis.

SÕNN Kui oled ostuhull, siis ära täna parem poodidesse mine. Võid endale osta midagi täiesti mõttetut. Ka suhete tasandil tahad omada ja saada.

KAKSIKUD Kerge on leida vaheldust ning seega ka abi rutiini ja igavuse vastu. Tuleks siiski jälgida, et olukorrad liiga pööraseks ei läheks! Partnerlust on väga oluline.

VÄHK Sa ei tohi end teiste peale suruda ega lasta ka ise teistel end mõjutada. Ära nõustu üksnes viisakusest asjadega, millega sa tegelikult nõus ei ole.

LÕVI Sinu suhted oma kolleegide, meeskonna või sõpruskonnaga võivad olla meeldivalt osavõtlitlikud ja emotsionaalsed. Sinu ja teiste vahel on hoolivust ja siirust.

NEITSI Ühiskondlikus suhtes on olulised ja sunnivad sind kiireid valikuid tegema. Sinu soov kõigiga võrdset läbi saada lõpeb sellega, et riskid mõjuda ebasiiralt.

KAALUD Kosmiline üldseis tekitab tunde, et kohe juhtub midagi põnevat! Seltskondlikus lävimises on oodata uusi nägusid, kuid rutiinses töös kipud vigu tegema.

SKORPION Sobiv päev muudatuse tegemiseks. Võid märgata uut võimalust juba uuel tasandil. Seega püüa seda maksimaalselt ära kasutada!

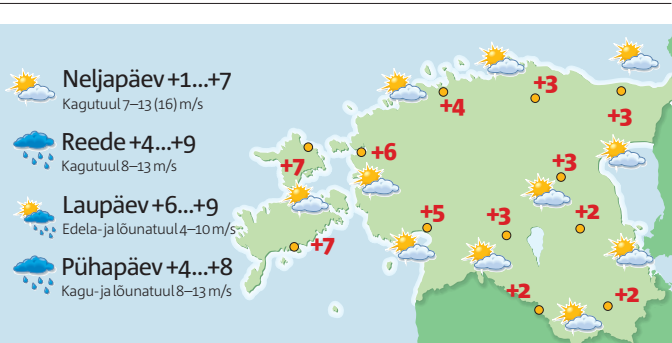
AMBUR Igav juba ei hakka. Vajad vaheldust ja selle leidmine on käkitegu. Äriilinis ei tohiks lepinguid sõlmida ega siduvaid lubadusi anda.

KALJUKITS Praegu oleks vaja leida kompromiss maksimalismi ja minnaskmise vahel. Alusta sellest, et paned asjad enda jaoks mingisse järjekorda.

VEEVALAJA Praegu võib olla tunda tugevat seksuaalset energiat. See võib sind segada – juhul kui sul pole parajasti partnerit.

KALAD Öhus on tunda kirglikke noote, mis võivad tuua ka konflikte. Peaksid ehk oma reaktioone rohkem kontrollima – nii suhetes bossiga kui ka pereliikmetega.

ILM

RISTSÕNA

	SUUR EKSTIUS, EBANÕNES-TUMINE	VÄIKESTE OITEGA ILUTAM LIITUM	ON SIS? KULTUSLIK TALITUS	ÜLESVÖTE ENDINE AJALEHT	VÜRSTI TITEL ISLAMMAADES NÄITLJA	VEREMÜRGI ANALOG TELEPHONE ADAPTER	SENEGALI MAAKOOD PLUURAL	OEPEL... IGAVENE... JA VILETSUS	3 x TÄHT KALMÖKKA PEALINN
MARTENSI ARASOIT (J. Kross)									
REPUTASIOON									
MISTER									
OSKAR									
JALGPALLUR (1906-47)									
KANGELASLIKUS GERMAANIUM									
HOLLANDER									
EAL									
SPORDITARVEFIRMA KOLM-									
KATEGOORIA									
MUSKETÄR									
PÕHJENDAMATU									
SEE TÄHENDAB									
RÄSTIKU HÄALITSUS									
NAISENIMI									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDOODID

● Suurfirma direktori autojuht istub kontoris arvuti taga ja sõidab rallit. Direktor siseneb, vaatab mõnda aega mängu pealt ja lausub siis: „Kui sa päriselus ka niimoodi sõidaksid, siis ma sind siin ei peaks...“ „Kui mul päriselus ka selline Porsche oleks, siis ma siin ei tööta...“ vastab autojuht. ● Mees räägib sõbrale: „Eile sõitsin peolt taksoga koju. Purjus peas tekkis hiilgav mõte: äkki kaoks ilma maksmata? Üheksakordne maja, tormantrepikotta, ja kust see taksist mind sealt ikka oskab otsida? Mõeldud tehtud! Kargasin hirmsa hooga autost välja ja lõin haka-tukses pea vastu ust veriseks. Siis komistasin kõnnitee äärekivil ja lendasin maoli pingile. Püsti töustes rebisin naela otsas püksid puruks. Seejärel lõin sisse oma kaskkummend valembrüt, enne kui fonoluku kood meelde tuli. Ja kogu selle aja vahtis taksojuht mind juhmistunud pilguga, üritamatagi mind peatada. „Ta on šokis!“ mõtlesin mina. Aga kõik osutus palju lihtsamaks – alles turvaliselt trepikotta jõudes tuli mulle meelde, et maksin juhile juba taksosse istudes...“

SUDOKU Pappocom

Lahendused ja vihjed: www.sudoku.com

9	4	2				5	8	3
7								6
			2		9			
		7	5	3	2	6		
		4	8	6	7	9		
			1		5			
1								7
2	5	6				1	4	9

SUDOKU reeglid
 ● Täida tühjad kohad numbriga 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda vaid ühel korral.

Eelmise mängu lahendus:

2	4	8	3	6	9	1	7	5
1	5	6	4	2	7	9	8	3
3	9	7	5	8	1	2	4	6
6	2	3	9	4	8	7	5	1
7	8	9	6	1	5	4	3	2
4	1	5	7	3	2	6	9	8
8	7	1	2	9	3	5	6	4
9	6	2	8	5	4	3	1	7
5	3	4	1	7	6	8	2	9

Sudoku EPL-i veebiväljaandes
 Mängi: www.ep.l.e/sudoku

Teadus

Tiit Kändler
teadusajakirjanik

LÜHIDALT

Itaalia teadlased mõisteti vangi tõenäosuse eest

22. juunil 1633. aastal mõistis Rooma paavsti inkvisiitor Vizenzo Maculiani teadlase Galileo Galilei eluks ajaks vangi, süüdistatuna hereesias, mille üheks avalduseks oli teadlase väide teoses „Dialoogid”, et universumi kese on liikumatu Päike. Vangistus muudeti koduarestiks, mis kestis, kuni Galileo üheksa aasta pärast 77 aasta vanuselt suri.

Pole midagi uut Rooma Päikesel all, isegi ajal, mil teame, et lisaks meie Päikesele on miljardeid teisi. 22. oktoobril mõisteti Itaalias kuueks aastaks vangi kuus seisimoloog ja üks ametnik, kes olevat 2009. aasta aprilli LAquila maavärinat valesti ennustanud. Katastroofis sai surma 309 inimest. Süüdimõistetud teadlased olid riskikomisjoni liikmed, kes osalesid 29. märtsil koosolekul, kus neilt küsiti, kas nad peavad võimalikuks suurt maavärinat pärast selleks ajaks toimunud väikeste väringute rida. Nad pidasid riski suurenekuks, kuid rõhutasid, et pole võimalik esitada detailset ennustust. Ütlühikesele koosolekule järgnes pressikonverents, mille kohalikud võimud ja elanikkonna kaitseosakond kinnitasid inimestele, et väikesed tõuked ei suurenda suure maavärina riski.

Süüdistaja arvates viis teadlaste ennustus surma 29 inimest, kes muudu oleks LAquilast lahkunud, kuid nüüd muutsid meelt. Süüalused on asja edasi kaevanud ja lõpliku otsuseni vabadusse jäetud. Kohus toimus ilma, et oleks arutletud teaduse olemuse üle, mis ajakirja Nature juhtkirja arvates „oleks mõeldamatu enamikus Euroopa riikides ja Ühendriikides”. Allikas: Nature

TSITAAT

Heidi Soosalu

seisimoloog ja vulkanoloog, Eesti Geoloogiakeskuse ja TTÜ teadlane

„Seisimoloogilises signaalis sisaldub kõik, mis maailmas toimub.”

SOOVITUS

Soe käest pead sa tõtt kuulma

Ajakiri seletab, mis on e-romu, kuhu see rändab ja kinnitab, et mis sellest lõpuks saab, pead kuulma aafriklase käest. Kus krokodill sööb poisi, et teha temast mees. Eestis sai Vereta Jaht 15-aastaseks. Seletus sellestki, kuidas Tiina Randlane sai samblikuteadlaseks. Susi kaitses vanal heal ajal kurja eest ja soe saak oli soe oma. Aga praegu? Äntu järved peatavad aja.

Loodusesõber Nr 5, oktoober-november 2012
Teadusajakiri MTÜ
64 lk

Ohustatud liigid otsustaval kaalul

Eestikeelne termin „elurikkus” on väljendatav arvulise suurusena, kuid teisalt sisaldab eneses hinnangut – mida rikkam, seda parem, kes siis selles kahtleks.

Kuid nii nagu inimene kalduub oma asist ja rahalist rikkust võrdlema naabriga, nõnda ka võrdlevad ökoloogid koosluste elurikkust naaberpiirkondadega, aga ka kaugemate aladega. Raha ei saa olla lõputult, et kõiki ohustatud liike kaitsta. Varem või hiljem eri jää üle muud, kui hakata hindama, millise väljasurmise ohus oleva liigi säilitamine on mõttekam.

Kes on tähtsad liigid?

Esimese kaalutlusena tuleb funktsioon – tähtsamad on vihmavarjuliigid, kelle ellujäämine tagab võimalikult paljude teiste liikide ellujäämise. Liigirikkaid ökosüsteeme nagu sekvoiametsad tundub kasulik kaitsta kui liigivaeseid mangroovimetsi.

California kondorid on reliktid, nõnda tundub neid olevat mõttekam kaitsta kui mõnda liiki, kelle sarnaseid on teisigi. See mõtteviis on seni vaid arutluse all, sest ohustatud liike kaitsevad seadused, mida tuleks muutma hakata. Muutmine ise võib võtta aega enam, kui mõnele liigile alles on jäänud.

Umbes sajandi on ökoloogid otsinud vastust küsimusele: miks eri liikide asurkonnad on nõnda arvukad või elujõulised, nagu nad on? Miks on maamunal nõnda palju kärbeid ja sääski, aga nõnda vähe hunte ja ilveseid? Ja miks ometi muutub liikide arvukus aastast aastasse, miks mingi looduslik kooslus ei saavuta tasakaalu, vaid pendeldabki edasi-tagasi?

Vastuse leidmiseks asuti jonnistama toiduvõrgustikke, mis näitavad, kuidas ühed liigid on seotud teiste külge nähtamatute, kuid eluliselt vältimatute ahelatega. Loodus on üks lõputu tapmine ja tagaajamine, toiduvõrgustik võib sisaldada sadu või tuhandeid liike otseselt ning sama palju veel salamisi.

Haavatavad punktid

Et hoida kokku aega ja raha, muutsid ökoloogid toiduvõrgustikud matemaatilisteks mudeliteks. Asju osavalt lihtsustades jõuti mõnede võtmeprintsiipideni. Enamik toiduvõrgustikke sisaldab palju nõrku seoseid. See tähendab, et vähe on loomi, kes söövad vaid väheseid loomi, ikka on

Võitjad ja kaotajad looduses

Funktsioon esimesena

Eelistatakse liike, kes teevad looduses unikaalset tööd. Hundid kontrollivad loomaasurkondi. Hiina jöödeliinidel ei ole aga märkimisväärset rolli.

Võitjad

Kaotajad

Evolutsioon esimesena

Eelistatakse säilitada geneetilist mitmekesisust. California kondor on haruldane relik. Puje (*Centrocercus urophasianus*) on sugulane teiste kanalistega.

Võitjad

Kaotajad

Väärilupaigad

Eelistatakse ökosüsteeme, mis on liigirikkad. Sekvoiametsades elab palju haruldasi taime- ja loomaliike, mangroovimetsad on pisema elurikkusega.

Võitjad

Kaotajad

Ahel: tahtmatu puudelangenamine

Kui hallhundid hävitada, siis hakkab kasvama põtrade arvukus, kes söövad ära paljud noored puud.

Grafika: Maret Müür

toiduvalik olude sunnil laiendunud. Kui kiskja sööb mitut liiki saakloomi, siis ühe ohvriiligi väljasurumine teda ei ähvarda.

Kuid matemaatika tõi lagedale ka tõe, et toiduvõrgustikes leiduvad haavatavad punktid, milles väikesed muutused viivad suurtele muutustele.

Tippkiskjad mõjutavad näiteks üllatavalt suurt arvu erinevate liikide asurkondi – isegi kui nad nende liikide esindajaid nahka ei pista. Huntide kadumine Yellowstone'i riigipargist suurendas põtrade ja

ladel nagu kiludel oli aga lõbu laialt. Kuid tursapüügi keelustamine ei suurendanud turskade arvukust, kuna nende marja pistsid nahka pisemad kalad. Suletuna näivast ringist hakkas tursarahvas välja murdma siis, kui kilusid sai juba nii palju, et neil jäi toitu napiks.

Tume liigirikkus

Nagu tervishoius, nõnda on ka ökoloogilistes süsteemides ennetamine tõhusam kui ravimine. Ökoloogid on teinud ka eksperimente, näiteks toonud

mõnesse väikejärve veekogu jaoks võrliigikalad ja jälginud siis, mis juhtub.

2011. aastal laiendasid eesti ökoloogid Meelis Pärtel ja Martin Zobel ökoloogia uurimisvaldkonda, tuues käibele tumeda elurikkuse mõiste. Ökoloogid on liigirikkust ehk elurikkust määratlenud nõnda, et see on antud alal elavate taime- või loomaliikide või mistahes teiste elusorganismide liikide arv. Lähed metsatukka või raba äärde, loed seal kohatud lii-

gid üle, ja on selge, kui suur on kohalik elurikkus.

„On võimalik määrata kindlase liigifondi kuuluvat liiki, mida koha peal ei esine,” kirjutavad Pärtel ja Zobel oma artiklis. „Me kutsume seda kokkulegemata hulka „tumedaks elurikkuseks”. Puuduvate liikide uurimine on ökoloogias haruldane, esineb vaid üksikuid erandeid. Kuid liikide puudumine võib pakkuda teadusliku huvi. See võib peegeldada looduskaitsete murete tegevaid kohalikke väljasurumisi.”

Igal ökosüsteemil on oma nähtamatu evolutsiooniline taust, selle tume elurikkus, mis lubab paremini mõista kohaliku elurikkuse suuna-vaad protsesse. Isegi kui seda ei saa mõõta, vaid hinnata, on tume elurikkus vajalik, et mõista ökokosoluste käitumist. Tume elurikkus on vältimatu, et võrrelda piirkondade elurikkust ning kohaliku elurikkuse suhtelist kadumist. Samuti aitab tume liigirikkus hinnata, kui suuri jõupingutusi tuleb teha mahakäinud ökosüsteemi taastamiseks, või kas taastamine on üldse reaalne. ●

Nagu tervishoius, on ka ökosüsteemides ennetamine tõhusam kui ravimine.

teiste taimtoiduliste arvukust, ohtu sattusid puud.

Et austrid kaoks USA idaranniku vetest, piisas haid mahanottimisest. Pisemad röövkaldal paljunesid, need omakorda hakkasid maiustama austritega. Tursakalandus kukkus 1990. aastate alul Atlandil kokku, nende saakka-

